Ἀριθ. 4 — Λεπτὰ δέκα.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρῶτος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6· — 25 Ἰανουαρ. 1876

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Ἐρανισθεῖσα ὑπὸ Α. Σ. Βυζαντίου.

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 33.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Καθήκοντα καὶ δικαιώματα.

Ἐρ.-Πολλάκις ὡμίλησας περὶ καθηκόντων. Τί ἐννοεῖς διὰ τῆς λέξεως ταύτης;

Ἀπ.-Λέγων καθήκοντα ἐννοῶ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν πρὸς τὴν Πατρίδα, τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν οἰκογένειαν.

Ἐρ.-Ποῖα εἶναι τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου πρὸς τὴν Πατρίδα;

Ἀπ.-Ὁ πολίτης ἀνήκει καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν Πατρίδα. Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἀκούει εὐλαβῶς τὰ μαθήματα τοῦ διδασκάλου του καὶ προσπαθεῖ ὅλαις δυνάμεσι νὰ ἀποθησαυρίσῃ γνώσεις, ὅπως καταστῇ ὡς οἷόν τε χρησιμώτερος. Πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του πρέπει νὰ ἔχῃ ἀγάπην, σέβας καὶ ὑποταγήν. Ὀφείλει προσέτι σέβας πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς ἄρχοντας, οἵτινες εἶναι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν νόμων καὶ, οὕτως εἰπεῖν, οἱ πατέρες τῆς Πατρίδος.

Ἐρ.-Ἀρκεῖ νὰ σέβηταί τις μόνον τοὺς ἄρχοντας, νὰ ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του καὶ νὰ τιμᾷ τὸν διδάσκαλόν του;

Ἀπ.-Ὄχι· τὰ αἰσθήματα πρέπει νὰ γίνωνται φανερὰ διὰ πράξεων.

Ἐρ.-Τί ἐννοεῖς διὰ τούτου;

Ἀπ.-Ἐννοῶ ὅτι πρέπει τις νὰ ἐργάζηται διηνεκῶς, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀποδίδῃ εἰς τὴν κοινωνίαν πλειότερα ὧν ἔλαβε.

Ἐρ.-Ποῖον πρὸ πάντων καθῆκον τοῦ πολίτου εἶναι τὸ ἱερώτερον;

Ἀπ.-Τὸ καθῆκον τοῦ στρατιώτου. Πάντες οἱ πολῖται, ἐν καιρῷ κινδύνου, ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσι τὰ ὅπλα ὑπὲρ Πατρίδος. Ὅσους δὲ ὁρίζει ὡς στρατιώτας ἡ τύχη ἐν καιρῷ εἰρήνης, πρέπει νὰ ἐκτελῶσιν ἀγογγύστως τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Οἱ ἀποφεύγοντες διὰ πανουργιῶν τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην εἶναι ἀνάξιοι, οὐ μόνον τοῦ ὀνόματος τοῦ πολίτου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνδρός.

Ἐρ.-Ποῖα εἶναι τὰ καθήκοντα τοῦ Ἕλληνος πρὸς τοὺς συμπατριώτας του;

Ἀπ.-Πρέπει νὰ παρέχῃ τὸ παράδειγμα τῶν χριστιανικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρετῶν. Νὰ θεωρῇ τὸ πάθημα ἑνὸς ἑκάστου ἐξ αὐτῶν ὡς ἴδιον αὐτοῦ πάθημα καὶ νὰ βοηθῇ τὸν χρῄζοντα βοηθείας διὰ λόγου καὶ ἔργου.

Ἐρ.-Πρέπει νὰ μισῇ τοὺς ξένους;

Ἀπ.-Ἄπαγε! Οἱ ξένοι εἶναι καὶ αὐτοὶ κλάδος τῆς Ἀνθρωπότητος Ἐπιτρέπεται μόνον νὰ προτιμῶμεν αὐτῶν τοὺς Ἕλληνας, ὅπως ἀγαπῶμεν τοὺς συγγενεῖς μας πλειότερον τῶν γειτόνων, ἢ τῶν συμπολιτῶν μας.

Ἐρ.-Πρέπει νὰ προτιμᾷς τῆς Πατρίδος τοὺς γονεῖς σου;

Ἀπ.-Ὄχι. Ὁ Ἕλλην πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὴν Πατρίδα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο. Οἱ πρόγονοί μας εἶπον ὅτι καὶ πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ πραγμάτων ἁπάντων τιμιώτερον εἶναι ἡ Πατρίς. Ὅταν ἡ Πατρὶς τὸ ἀπαιτῇ, ὀφείλεις νὰ ἐγκαταλίπῃς καὶ τοὺς γονεῖς σου.

Ἐρ.-Ποῖα εἶναι τὰ καθήκοντα τοῦ Ἕλληνος πρὸς τὴν οἰκογένειάν του;

Ἀπ.-Ὡς παιδίον, εἶπον ἀνωτέρω ὅτι ὀφείλει ἀγάπην καὶ σέβας πρὸς τοὺς γονεῖς. Ὅταν ἀνδρωθῇ, ὀφείλει νὰ ζῇ ἐργαζόμενος καθ' οἱονδήποτε τρόπον καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἀργίαν, καὶ ἐὰν ἀκόμη ἔχῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὀφείλει προσέτι νὰ νυμφεύηται, ὅπως παρέχῃ πολίτας πρὸς τὴν Πατρίδα, καὶ νὰ ἀνατρέφῃ τὰ τέκνα του διδάσκων αὐτὰ τὴν πρὸς τὴν Πατρίδα ἀγάπην καὶ τὴν ἄσκησιν πάσης ἀρετῆς.

Ἐρ.-Τότε πλέον οὐδὲν ὀφείλει εἰς τοὺς γονεῖς του;

Ἀπ.-Ὁ υἱὸς καθ' ὅλον τὸν βίον ὀφείλει ὑπακοὴν καὶ σέβας πρὸς τοὺς γονεῖς του. Οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῇ ὅτι, χάρις εἰς αὐτούς, ἔγινε χρηστὸς πολίτης, καὶ ἐὰν ἔχωσιν ἀνάγκην τῆς βοηθείας του, πρέπει νὰ τὴν παρέχῃ ἀδιστάκτως.

Δικαιώματα.

Ἐρ.-Τί εἶναι δικαίωμα;

Ἀπ.-Τὸ ἀντίθετον τοῦ καθήκοντος. Ὡς τὸ καθῆκον ἐκπροσωπεῖ τὸ χρέος τοῦ πολίτου πρὸς τὴν κοινωνίαν, τὸ δικαίωμα εἶναι τὸ χρέος τῆς κοινωνίας πρὸς τὸν πολίτην.

Ἐρ.-Ἀπαρίθμησον τὰ διάφορα δικαιώματα τῶν Ἑλλήνων.

Ἀπ.-Τὸ δικαίωμα τοῦ ζῆν ἐν ἀσφαλείᾳ, τοῦ

ἐργάζεσθαι, τοῦ παιδεύεσθαι, τοῦ συνεταιρίζεσθαι, τοῦ μετέχειν ἀδιακρίτως τῶν δημοσίων, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου, τέλος τὸ δικαίωμα τοῦ σκέπτεσθαι, πιστεύειν, ὁμιλεῖν καὶ γράφειν ἐλευθέρως, καθ' ἃ κελεύει πάντοτε ὁ νόμος.

Ἐρ.-Δὲν λησμονεῖς ἄλλο κἀνὲν δικαίωμα;

Ἀπ.-Διὰ νὰ ἦμαι βέβαιος ὅτι τὰ περιέλαβον ὅλα, πρέπει νὰ τὰ συνοψίσω εἰς τὸ ἑξῆς ἀξίωμα. Ἕκαστος δύναται νὰ πράττῃ καὶ νὰ λέγῃ ὅ,τι θέλει, ἀρκεῖ νὰ μὴν ἐνοχλῇ τὸν πλησίον καὶ νὰ σέβεται τοὺς νόμους καὶ τὰ κοινωνικὰ ἔθιμα.

Ἐρ.-Τὰ δικαιώματά σου εἶναι ἴσα πρὸς τὰ καθήκοντα;

Ἀπ.-Ὄχι. Τὸ σύνολον τῶν καθηκόντων μου, δηλαδὴ ἡ πρὸς τὴν κοινωνίαν ὀφειλή μου, ὑπερτερεῖ τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων μου.

Ἐρ.-Διατί;

Ἀπ.-Διὰ δύο λόγους. Ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι, χωρὶς ἐγὼ νὰ τὸ ἐννοήσω, καθ' ὅλην τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν ἀπήλαυον δικαιωμάτων, χωρὶς νὰ ἐκτελῶ καθήκοντα, διότι ἡ κοινωνία μοὶ παρεῖχε τροφήν, παίδευσιν καὶ πᾶν ὅ,τι χρειῶδες. Ἀφοῦ λοιπὸν ἠνδρώθην, πρέπει νὰ πληρώσω τὴν καθυστεροῦσαν ὀφειλὴν δίδων πλειότερα παρ' ὅσα λαμβάνω.

Ἐρ.-Ποῖος εἶναι ὁ δεύτερος λόγος;

Ἀπ.—Ἐὰν οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐξελάμβανον τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἴσα πρὸς τὰ καθήκοντα, θὰ κατηνάλισκον πᾶν ὅ,τι παρήγαγον καὶ οὕτω δὲν θὰ ἐσχηματίζετο τὸ κοινὸν ἀποταμίευμα, ἡ κληρονομία τῆς Ἀνθρωπότητος, καὶ θὰ ἤμεθα καὶ σήμερον ἄγριοι καὶ βάρβαροι. Ἐὰν τὸ ἀποταμίευμα τοῦτο ὑπάρχῃ καὶ αὐξάνῃ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, δυνάμει τοῦ νόμου τῆς προόδου, ὀφείλω νὰ συντελέσω καὶ ἐγὼ πρὸς τιμήν μου εἰς τὴν αὔξησιν ταύτην. Τοῦτο εἶναι ὀφειλὴ τῶν συγχρόνων μου, ἥτις μέλλει νὰ παρασκευάσῃ τὴν εὐημερίαν τῶν μεταγενεστέρων, ὡς οἱ πρόγονοι ἡμῶν παρεσκεύασαν τὴν ἡμετέραν.

Τὸ σύνολον λοιπὸν τῶν καθηκόντων μου ὑπερβαίνει, καὶ κατὰ πολύ, τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων μου.

Δικαιοσύνη.

Ἐρ.-Τί εἶναι Δικαιοσύνη;

Ἀπ.-Εἶναι ἡ ἐκδήλωσις καὶ ὁ κανὼν εὐγενεστάτου αἰσθήματος, ἐγκεχαραγμένου εἰς τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν καὶ διατηροῦντος ἐν ἰσορροπίᾳ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς πάντες ὀφείλουσι πρὸς ἕκαστον καὶ ἕκαστος πρὸς πάντας.

Ἐρ.-Τίς εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος, ὅπως ζῇ τις ἐν Δικαιοσύνῃ;

Ἀπ.-Συμμορφούμενος πρὸς τὴν ἐντολὴν ταύτην τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς — «Ὃ σὺ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς.»

Ἐρ.-Ποῖον εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς Δικαιοσύνης;

Ἀπ.-Τὸ Προνόμιον, ὅπερ σημαίνει νόμον ἐφαρμοζόμενον πρὸς ὄφελος τινῶν καὶ πρὸς ζημίαν πάντων.

Ἐρ.-Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν προνόμια;

Ἀπ.-Ὄχι. Τὸ ἑλληνικὸν σύνταγμα ἔχει ἐν κεφαλίδι τὸ ἑξῆς ἀξίωμα, εἰς τὸ ὁποῖον περιέχεται ὅλον τὸ δημόσιον δίκαιον τῶν Ἑλλήνων —«Οἱ Ἕλληνες εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου.»

Ἐρ.-Ἡ ἀρχὴ τῆς Δικαιοσύνης εἶναι ἀπόλυτος;

Ἀπ.-Ναί· ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐξήρτηται ἐκ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ. Τὴν σχετικὴν ταύτην Δικαιοσύνην ὀνομάζομεν κοινωνικὴν Δικαιοσύνην.

Ἐρ.-Ποῖα εἶναι τὰ ὄργανα αὐτῆς;

Ἀπ.-α') Οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὰς μεταξὺ ἐθνῶν σχέσεις, ἤτοι τὸ διεθνὲς δίκαιον.

β') Οἱ νόμοι, οἱ διέποντες τοὺς πολίτας καὶ τὰ κράτη καὶ τὰς μεταξὺ συμπολιτῶν σχέσεις, ἤτοι τὸ δημόσιον δίκαιον.

γ') Τέλος οἱ νόμοι, οἱ προφυλάττοντες τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τῶν ἐπιθέσεων τῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων, ἤτοι τὸ ποινικὸν δίκαιον.

Ἐρ.-Αἱ διατάξεις τῆς Δικαιοσύνης εἶναι τέλειαι;

Ἀπ.-Ὄχι· τελειοποιοῦνται βαθμηδὸν παρακολουθοῦσαι τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ νόμοι ἡμῶν ὑπερέχουσι τῶν νόμων τῶν προπατόρων μας καὶ οἱ νόμοι τῶν τέκνων μας ἔσονται ὑπέρτεροι τῶν ἰδικῶν μας.

Ἐρ.-Πῶς φέρεται ἡ Δικαιοσύνη πρὸς τὸν κακοῦργον;

Ἀπ.-Ἄλλοτε ἐξεδικεῖτο κατὰ τοῦ κακούργου διὰ φοβερῶν βασάνων. Σήμερον ὅμως τὸν θεωρεῖ ὡς δυστυχῆ, ὅστις δύναται νὰ βελτιωθῇ, καὶ διὰ τοῦτο ἔχει χρέος νὰ τὸν παιδεύσῃ καὶ τὸν ἐξημερώσῃ, διότι τὰ πλεῖστα τῶν ἐγκλημάτων προέρχονται ἐκ τῆς ἀμαθείας.

Νόμος.

Ἐρ.-Τί εἶναι νόμος;

Ἀπ.-Τὸ σύνολον τῶν ὁδηγιῶν καὶ τῶν ἀπαγορεύσεων, αἵτινες ἐπιβάλλονται εἰς ἕκαστον πολίτην χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος. Συνήθως διαιρεῖται εἰς κεφάλαια καὶ ἄρθρα, ἐν οἷς, πλησίον τῶν ὁδηγιῶν καὶ ἀπαγορεύσεων, περιλαμβάνονται καὶ ἀπειλαὶ κατὰ τῶν φαύλων πολιτῶν, οἵτινες παραβαίνουσι τοὺς νόμους.

Ἐρ.-Ὁ ἀγαθὸς Ἕλλην πρέπει νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν νόμον διὰ τὸν φόβον τῆς ποινῆς;

Ἀπ.-Ὄχι· ὁ ἀγαθὸς Ἕλλην ὑπακούει εἰς τὸν νόμον, μόνον διότι σέβεται τὴν θέλησιν ἐκείνων, οἵτινες συνέταξαν αὐτὸν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος.

Ἐρ.-Τίς συντάσσει τοὺς νόμους;

Ἀπ.-Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν πολιτῶν.

Ἐρ.-Τί ὀνομάζεις ὁλομέλειαν τῶν πολιτῶν;

Ἀπ.-Τὸ σύνολον τῶν ἐνηλίκων Ἑλλήνων, ὅσοι δὲν ἀπώλεσαν τὰ πολιτικὰ αὐτῶν δικαιώματα ἕνεκα καταδίκης τινός.

Ἐρ.-Σὲ ὑποχρεοῖ λοιπὸν ἡ τιμὴ νὰ ὑπακούῃς εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ νομοθέτου;

Ἀπ.-Βεβαίως. Ὁ ὑπεκφεύγων τὸν νόμον πράττει δεινοτάτην αἰσχρότητα. Παραβαίνει τὸν λόγον ὃν ἔδωκε κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων. Ἐκτὸς δὲ τούτου αὐθαδιάζει καὶ πρὸς ὁλόκληρον τὴν Πατρίδα, ἧς ὁ νόμος εἶναι ὄργανον.

Ἐρ.-Ἀλλ' ἐὰν ὁ νόμος ἦναι κακός, ὀφείλεις καὶ πάλιν ὑπακοὴν καὶ σέβας;

Ἀπ.-Ἐπειδὴ ὁ νόμος συντάσσεται ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους, δὲν δύναται νὰ ἦναι κατ' οὐσίαν κακός. Ἐὰν τὸν εὑρίσκω ἐπαχθῆ δι' ἐμέ, ὀφείλω οὐχ ἧττον νὰ ὑπακούῳ εἰς αὐτόν, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ προπολογηθῇ, ἢ θὰ καταργηθῇ ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων, φωτιζομένων ἐκ τῶν παραπόνων τῶν συμπατριωτῶν μου.

Ἐρ.-Ἀλλ' ἐὰν δύνασαι νὰ ἀπαλλαγῆς κακοῦ τινος νόμου διὰ πανουργίας, ἢ διὰ βίας, δὲν θὰ ὠφεληθῆς ἐκ τούτου;

Ἀπ.-Ὄχι· ὁ χρησιμοποιῶν εὐκαιρίαν τινὰ πρὸς παράβασιν τοῦ νόμου εἶναι ἀξιοπεριφρόνητος ὅσον καὶ ὁ κακοποιός, ὁ ἀπογυμνῶν ἢ φονεύων πολίτην τινά, ὅταν ἦναι βέβαιος περὶ τῆς ἀτιμωρησίας.

Ἐρ.-Διὰ τίνων μέσων δύναταί τις νὰ μεταβάλῃ κακὸν νόμον;

Ἀπ.-Διὰ τῆς ἐντύπου ἢ προφορικῆς κατακρίσεως, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συμφωνοῦσι μετὰ τῶν ἐνισταμένων οἱ πλεῖστοι τῶν πολιτῶν καὶ μεταβάλλουσι τὸν νόμον διὰ τῶν ἀντιπροσώπων.

Ἐρ.-Δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα μέσα;

Ἀπ.-Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι καὶ ἡ ἔννομος ἀντίστασις. Ὅταν πολὺ πλῆθος πολιτῶν πεισθῇ ὅτι νόμος τις εἶναι κακός, γνωστοποιεῖ τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτοῦ εἰς τὴν Βουλήν. Ἐὰν ἡ Βουλὴ κωφεύσῃ, περιμένουσι τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς, καὶ τότε στέλλουσιν ἀντιπροσώπους ἔχοντας κοινὰς μετ' αὐτῶν τὰς ἰδέας καὶ ἀναλαμβάνοντας τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταστήσωσι τὸν νόμον σύμφωνον πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἢ τὰς ἀνάγκας τῶν πλειόνων.

Ἕπεται συνέχεια.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 33·

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Οἱ ὀδόντες.

Ὅτε ἦσο μικρά, πολὺ μικρά, καὶ ἐθήλαζες ἀκόμη, δὲν εἶχες ὀδόντας ἐντὸς τοῦ στόματός σου, ἀλλὰ δύο μικροὺς καὶ χαμηλοὺς τοίχους μὲ ῥόδινον χρῶμα, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδύναντο βεβαίως νὰ δαγκάσουν ἓν μῆλον, οὔτε νὰ κόψουν ἓν τεμάχιον ἄρτου. Ἀλλὰ τότε οὔτε σὺ εἶχες ἀνάγκην ὀδόντων, διότι ἔτρωγες μόνον γάλα, οὔτε ἡ τροφός σου θὰ ἦτο πολὺ εὐχαριστημένη, ἂν εἶχες ὀδόντας καὶ τὴν ἐδάγκανες.

Σιγὰ σιγὰ ὅμως τὸ μικρὸν βρέφος ἔγεινε κόρη, καὶ ἀνάγκη ὑπῆρξε νὰ τῆς δοθῇ κάπως στερεωτέρα τροφή. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τῆς ἐχρειάζοντο ὀδόντες· τότε μικροί τινες σπόροι, οἵτινες ἐκοιμῶντο ἐντὸς τῶν σιαγόνων, ἐξύπνησαν ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, ὡς καλοὶ ἐργάται, βλέποντες ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα των. Ἕκαστος ἐξ αὐτῶν εἰργάσθη ἐντὸς τοῦ μικροῦ του δωματίου, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ φῶς, ἀφοῦ ἡτοίμασε πρῶτον τὴν ἐνδυμασίαν του· τὴν ἡτοίμασε δὲ μὲ ὀλίγον φώσφορον καὶ ὀλίγην ἄσβεστον, καὶ τὴν κατεσκεύασε σκληρὰν ὡς πέτραν.

Γνωρίζεις βέβαια, τί πρᾶγμα εἶνε ἡ ἄσβεστος, διότι πολλάκις θὰ εἶδες τὸν λευκὸν αὐτὸν χυλόν, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ κτίσται κατασκευάζουν τὴν λάσπην των.

Ὡς πρὸς τὸν φώσφορον, πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι δὲν τὸν εἶδες ποτέ σου, καὶ ἴσως μόνον ἤκουσες νὰ γίνεται περὶ αὐτοῦ λόγος· τὸν πωλοῦν εἰς τὰ φαρμακεῖα, εἰς μικρὰ ὑπόλευκα τεμάχια, τὰ ὁποῖα μυρίζουν ἄσχημα ὡς σκόρδον· τὰ φυλάττουν δὲ μέσα εἰς φιάλας γεμάτας νερόν, διότι ἅμα μείνουν ἐκτὸς τοῦ ὕδατος ἀνάπτουν εὐθύς. Διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύω, ἂν ἴδῃς ποτὲ φώσφορον, νὰ μὴ τὸν μαλάξῃς μὲ τὰς χεῖράς σου, διότι κολλᾷ ἐπάνω εἰς τὸ δέρμα καὶ καίει· σβύει δὲ πολὺ δύσκολα, καὶ κάμνει φοβερὰς πληγάς. Σοῦ λέγω δὲ τοῦτο, καθότι ὁ φώσφορος ἔχει μίαν περίεργον ἰδιότητα, ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ κινήσῃ τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ὄρεξιν μικροῦ κορασίου. Ὅταν τὸν τρίψῃ κανεὶς εἰς τὰ σκοτεινὰ ἐπάνω εἰς τὴν θύραν ἢ εἰς τὸν τοῖχον, ἀφίνει ὄπισθέν του μίαν φωτεινὴν γραμμὴν πολὺ περίεργον, ἡ ὁποία ὀνομάζεται φωσφορίζουσα, ἕνεκα τῆς οὐσίας, ἥτις τὴν γεννᾷ· τοιουτοτρόπως ἠμπορεῖ τις νὰ γράψῃ μὲ φώσφορον ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους λέξεις μὲ γράμματα πύρινα, αἵτινες ἐφόβισαν πολλάκις τοὺς δειλούς. Ἂν ἦσαι φρόνιμος, καὶ μοῦ ὑπόσχεσαι νὰ τὸ κάμῃς μόνον ἐνώπιον τῆς μητρός σου, ἐμπορῶ νὰ σὲ μάθω, πῶς νὰ κάμῃς προχείρως τὰ φωτεινὰ αὐτὰ σημεῖα, χωρὶς νὰ καταφύγῃς εἰς τὸν φαρμακοποιόν. Τὰ φώσφορα, ἢ *σπίρτα* καθὼς κοινῶς ὀνομάζονται, ἔχουν εἰς τὴν ἄκραν ὀλίγον φώσφορον, καὶ ἀρκεῖ μόνον νὰ τὰ πλησιάσῃς εἰς τὴν μύτην σου, διὰ νὰ ἴδῃς ὅτι μυρίζουν σκόρδον· τρίψε τα ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ εἰς τὰ σκοτεινὰ ἐπάνω εἰς ἓν τεμάχιον ξύλου, παραδείγματος χάριν, καὶ θὰ ἴδῃς, ὅτι θὰ σχηματισθῇ μία μικρὰ φωτεινὴ γραμμή, τῆς ὁποίας ἡ λάμψις θὰ διαρκέσῃ ὀλίγας στιγ-

μάς. Ἀλλὰ, σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν, μὴ σοῦ ἔλθῃ ὄρεξις νὰ διασκεδάσῃς μόνη σου μ' αὐτὸ τὸ παιγνίδιον. Εἶνε παιγνίδιον πολὺ ἄσχημον, καὶ καθ' ἡμέραν ἀκούονται δυστυχήματα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν εἰς παιδία ἄτακτα, διότι ἔπαιζον μὲ φώσφορα. Πρόσεχε δὲ πρὸ πάντων, μὴ τυχὸν τὰ βάλῃς εἰς τὸ στόμα σου, διότι ὁ φώσφορος εἶνε δηλητήριον· καὶ ἀπόδειξις τούτου εἶνε, ὅτι φαρμακεύομεν τοὺς ποντικοὺς μὲ σφαιρίδια ἄρτου, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναμιγνύομεν ὀλίγον φώσφορον.

— Ἄχ, Θεέ μου! θὰ ἀνακράξῃς βέβαια· καὶ ἔχομεν λοιπὸν εἰς τοὺς ὀδόντας μας ἀπ' αὐτὸ τὸ φοβερὸν πρᾶγμα;

— Μάλιστα, κόρη μου· καὶ ὄχι μόνον εἰς τοὺς ὀδόντας μας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ ὀστᾶ τοῦ σώματός μας. Ἀπόδειξις δὲ εἶνε, ὅτι ὁ φώσφορος κατασκευάζεται ἀπὸ κόκκαλα, δύναται δὲ ἐξαίρετα νὰ κατασκευασθῇ καὶ ἀπὸ ὀδόντας κορασίων, ἀρκεῖ νὰ ἦνε πολλοί.

Ἐννοῶ, ὅτι ἀρκετὰ στενοχωρεῖσαι, καὶ δὲν ἔχεις ἄδικον. Δὲν καταλαμβάνεις βέβαια, καὶ ἀπορεῖς, ποῦ τὰ μικρὰ ἐκεῖνα φύτρα, τὰ ὁποῖα κατεσκεύασαν τοὺς ὀδόντας σου, ηὗραν τὸν φοβερὸν αὐτὸν φώσφορον, τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ βάζωμεν εἰς τὸ στόμα μας· ποῦ ηὗραν τὴν ἄσβεστον, ἡ ὁποία ἀναντιῤῥήτως δὲν εἶνε φαγώσιμον πρᾶγμα, καὶ ὅμως ὑπάρχει εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματός μας.

— Περίεργον εἶνε, λέγεις βέβαια, ὅτι εὑρέθησαν ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα ἐντὸς τῶν σιαγόνων μας ἀκριβῶς ὅταν ἐχρειάζοντο.

— Περίεργον, ἀληθῶς· καὶ ἀρχίζεις, βλέπω, νὰ ἐννοῇς, ὅτι πολλὰ πράγματα ἔχεις νὰ μάθῃς, πρὶν φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος τῆς ἱστορίας μας, καὶ δι' αὐτὸ ἀναγκαζόμεθα νὰ σταματῶμεν εἰς κάθε βῆμα. Πρόσεξε ὅμως τώρα, διότι ἐφθάσαμεν εἰς κάτι τὶ πολὺ σπουδαῖον.

Εἰς ἐξοχικήν τινα οἰκίαν, μακρὰν τῆς πόλεως, ὅπου εἶνε κανεὶς ἠναγκασμένος νὰ θεραπεύῃ μόνος του ὅλας του τὰς ἀνάγκας, πρέπει νὰ ἔχῃ ἀναμφιβόλως ὅλα ὅσα τοῦ χρειάζονται, διὰ νὰ ἐπισκευάζῃ ἐν ἀνάγκῃ τὴν οἰκίαν. Διὰ τοῦτο δὲ ὑπάρχει συνήθως εἰς τὰς ἐξοχικὰς οἰκίας εἷς ἐπιστάτης, ὅστις ἔχει φυλαγμένον πάντοτε τὸ ἀναγκαῖον ὑλικὸν, καὶ τὸ μοιράζει εἰς τοὺς ἐργάτας, ὅταν τὸ χρειασθῶσι. Ὁ ἐπιστάτης τότε δίδει κεραμίδια εἰς τὸν στεγαστὴν, σανίδας εἰς τὸν ξυλουργὸν, χρώματα εἰς τὸν χρωματιστὴν, καὶ εἰς τὸν κτίστην λίθους καὶ ἄσβεστον, τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἄσβεστον, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἡμεῖς εἰς τοὺς ὀδόντας μας. Ὁ ἐπιστάτης ἔχει εἰς τὰς ἀποθήκας του πᾶν ὅ,τι χρειάζεται, καὶ εἰς αὐτὸν διευθύνονται ὅλοι, ὅταν τύχῃ ἀνάγκη.

Καὶ τὸ σῶμά μας ἐπίσης καὶ ἀπαράλλακτα εἶνε οἰκία, ἥτις ἔχει τὸν ἐπιστάτην της. Τί ἐπιστάτης ὅμως! τί δραστήριος καὶ γενικὸς ἄνθρωπος! Οἱ ἐπιστάται τῶν μεγάλων οἰκιῶν εἶνε τίποτε ἐμπρός του. Πηγαίνει, ἔρχεται, ἀναβαίνει, καταβαίνει, εἶνε πανταχοῦ παρὼν συγχρόνως, καὶ τοῦτο τὸ *πανταχοῦ παρὼν* εἶνε πρᾶγμα, ὄχι φράσις. Ἔχει τὰ πάντα, ὄχι εἰς τὰς ἀποθήκας του, ἀλλ' ἀκόμη καλλίτερα εἰς τὰ θυλάκιά του· καὶ τὰ θυλάκιά του αὐτὰ τὰ κενώνει δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἐνῷ διαβαίνει, χωρὶς ποτὲ ν' ἀπατηθῇ, χωρὶς ποτὲ νὰ σταματήσῃ. Πρὶν δὲ ἀκόμη τελειώσῃ, ἐπιστρέφει πάλιν εἰς τὴν ἀποθήκην δρομαῖος, γεμίζει τὰ θυλάκιά του, καὶ ἀρχίζει ἐκ νέου, χωρὶς νὰ κουρασθῇ μήτε ἡμέραν μήτε νύκτα. Ἔχει δὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους τεχνίτας ὑπὸ τὰς διαταγάς του, οἵτινες ἐργάζονται ὅλοι ἀκαταπαύστως, ζητοῦν ἄλλο πρᾶγμα ὁ εἷς καὶ ἄλλο πρᾶγμα ὁ ἄλλος, καὶ ἔχουσιν ἀπαιτήσεις αἵτινες οὐδεμίαν ἐπιδέχονται ἀναβολήν. Ἀδύνατον νὰ τοὺς εἴπῃ ὁ ἐπιστάτης: «περιμείνατε μίαν στιγμήν!» Οἱ κύριοι αὐτοὶ ὅλοι δὲν ἠξεύρουν τὶ θὰ εἰπῇ ὑπομονή· ζητοῦσιν ἀδιακόπως, καὶ ἀδιακόπως πρέπει τις νὰ τοὺς δίδῃ.

Ἀργότερα θὰ γνωρισθῶμεν καλλίτερα μὲ τὸν θαυμάσιον αὐτὸν ἐπιστάτην, ὅστις — ἂν δὲν τὸν ἐμάντευσες ἕως τώρα — ὀνομάζεται ΑΙΜΑ.

Αὐτὸς, ἐπισκεφθεὶς πρωΐαν τινὰ τὰς σιαγόνας μας, ἀπήντησε τὰ φύτρα ἐκεῖνα τῶν ὀδόντων, περὶ τῶν ὁποίων ὡμιλήσαμεν πρὸ ὀλίγου· εἶδεν, ὅτι εἶχον ἐξυπνήσει καὶ ἦσαν ἕτοιμα δι' ἐργασίαν, καὶ ἤρχισεν εὐθὺς τὴν διανομήν του. Τοὺς ἐχρειάζετο φώσφορος καὶ ἄσβεστος· ἔλαβε λοιπὸν εὐθὺς ἀπὸ τὰ θυλάκιά του καὶ τοὺς ἔδωκε φώσφορον καὶ ἄσβεστον, καὶ μερικὰ ἄλλα πράγματα ἀκόμη, περὶ τῶν ὁποίων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθῶ τώρα λεπτομερῶς.

— Καλά· καὶ ποῦ εὗρε τὸ αἷμα τὸν φώσφορον αὐτὸν καὶ τὴν ἄσβεστον;

— Ἐπερίμενα τὴν ἐρώτησιν, καὶ ἡ ἀπάντησις εἶνε πολὺ εὔκολος καὶ πρόχειρος· ἂν ὅμως σοῦ τὴν εἴπω, θὰ σοῦ μαρτυρήσω τὸ μυστικόν μου, καὶ θὰ μάθῃς τὸ τέλος τῆς ἱστορίας πρὶν ἀκόμη τὴν καλοαρχίσωμεν.

Πλὴν ἂς ἦνε· ἐγὼ θὰ σοῦ εἴπω τὸ μυστικὸν, διὰ νὰ σοῦ κεντήσω περισσότερον τὴν ὄρεξιν.

Ὁ ἐπιστάτης τῆς οἰκίας μοιράζει κεράμους, λίθους, ξύλα καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα· ἀλλ' αὐτὰ ὅλα δὲν εἶνε βεβαίως ἰδικά του· τὰ ἔλαβε παρὰ τοῦ κυρίου του. Καὶ ὁ ἰδικός μας ἐπιστάτης ἐπίσης ὅ,τι μοιράζει τὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν κύριόν του, καὶ κύριός του εἶνε ὁ *στόμαχος*. Ἐνόσῳ ὁ ἐπιστάτης ἐξοδεύει, ὁ κύριος πρέπει νὰ γεμίζῃ ἐκ νέου τὴν ἀποθήκην, διότι ἀλλέως σταματᾷ ἡ ἐργασία. Τοιουτοτρόπως ἐπίσης, ἐνῷ τὸ αἷμα κενώνει δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τὰ θυλάκιά του, πρέπει ὁ στόμαχος νὰ τὰ γεμίζῃ μὲ ὅ,τι ἀναγκαῖοι, καθότι ἀλλέως θὰ

ἐγίνετο ἐντός μας ἐπανάστασις. Ἐπειδὴ δὲ ὅ,τι πηγαίνει εἰς τὸν στόμαχον περνᾷ κατ' ἀνάγκην ἀπὸ τὸ στόμα, πρέπει πάλιν καὶ ἡμεῖς νὰ θέτωμεν εἰς τὸ στόμα μας ὅ,τι ἀναγκαῖοι εἰς τὰς πολυαρίθμους ἐργασίας μας, καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον τρώγομεν.

Βλέπω ὅμως, ὅτι πάρα πολὺ ἀνεπτύχθην, διότι εἶσαι ἕτοιμη νὰ μοῦ παρατηρήσῃς καὶ πάλιν, ὅτι, ὅταν ἤρχισαν οἱ ὀδόντες σου νὰ φυτρώνουν, οὔτε φώσφορον οὔτε ἄσβεστον εἶχες φάγει, ἀλλὰ μόνον γάλα.

Ἔχεις δίκαιον· οὔτε ἔφαγες, οὔτε θὰ φάγῃς ποτὲ τοιαῦτα πράγματα. Καὶ ὅμως ἐμβῆκαν εἰς τὸ στόμα σου, διότι ἀλλέως οἱ ὀδόντες σου δὲν θὰ ἐφύτρωναν. Πῶς νὰ συμβιβάσωμεν λοιπὸν τὸ πρᾶγμα;

Ἂς ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμὴν, ὅτι οἱ μικροὶ ἐργάται τῶν σιαγόνων μας, ἀντὶ ἀσβέστου καὶ φωσφόρου, ἐχρειάζοντο σάκχαριν διὰ νὰ κατασκευάσουν τοὺς ὀδόντας μας· πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον πολὺ θὰ σοῦ ἤρεσε, μολονότι θὰ κατέστρεφε τοὺς ὀδόντας σου. Ἂς ὑποθέσωμεν ἀκόμη, ὅτι ἡ μήτηρ σου, ἀντὶ νὰ σοῦ δώσῃ ἓν κομμάτι σάκχαριν διὰ κάθε σου ὀδόντα, ἀνέλυσε αὐτὸ τὸ κομμάτι εἰς ἓν ποτήριον ὕδατος, καὶ σοῦ τὸ ἔδωκε νὰ τὸ πίῃς. Δὲν θὰ εἴπῃς βέβαια ὅτι ἔφαγες σάκχαριν· καὶ ὅμως ἡ σάκχαρις ἐμβῆκεν εἰς τὸ στόμα σου, ὑπῆγεν εἰς τὸν στόμαχον, μετέβη εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἦλθε πάλιν εἰς τὸ στόμα διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὸν ὀδόντα σου. Ἂν δὲ ὑποθέσῃς ἀκόμη, ὅτι τὸ κομμάτι ἐκεῖνο τῆς σακχάρεως εἶνε πολὺ μικρὸν καὶ τὸ ποτήριον ὕδατος πολὺ μεγάλον, τότε θὰ παραδεχθῇς βέβαια, ὅτι ἡ σάκχαρις ἠμποροῦσεν ἐξαίρετα νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ στόμα σου, χωρὶς διόλου νὰ τὴν ἐννοήσῃς.

Αὐτὸ ἀπαράλλακτα συνέβη. Εἰς τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον ἔπιες, ὑπῆρχε φώσφορος καὶ ἄσβεστος, ἀλλ' εἰς πολὺ ὀλίγην ποσότητα· ὑπῆρχον δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πράγματα, διὰ τὰς ἄλλας ἐργασίας τοῦ σώματός σου. Δι' αὐτὸ, ὅταν ἀργότερα μ' ἀκούσῃς νὰ σοῦ λέγω, διὰ πολλὰ πράγματα τὰ ὁποῖα θ' ἀπαντήσωμεν: «Ἐδῶ μέσα ὑπάρχει αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο,» ἠμπορεῖς καὶ σὺ νὰ εἴπῃς: «Αὐτὰ ὑπῆρχον καὶ εἰς τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον ἔπια, ὅταν ἤμην μικρά.»

Αὐτὰ τὰ ἴδια πράγματα ὑπάρχουν, ἐννοεῖται, καὶ εἰς ὅ,τι τρώγεις σήμερον. Ἡ ἐργασία δὲ ὅλη τῆς μηχανῆς αὐτῆς, τὴν ὁποίαν σπουδάζομεν μαζὶ, συνίσταται εἰς τὸ νὰ χωρίζῃ τὰ διάφορα ἐκεῖνα πράγματα, καὶ νὰ φυλάττῃ τὰ χρήσιμα διὰ νὰ τὰ δίδῃ εἰς τὸ αἷμα. Ὅταν ἐθήλαζες, ἦτο πολὺ ἀδύνατος ἡ πτωχὴ αὐτὴ μηχανὴ, καὶ δὲν θὰ κατώρθωνε νὰ κάμῃ ὅ,τι κάμνει σήμερον. Δι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἐπενόησε χάριν τῶν μικρῶν παιδίων τὴν λαμπρὰν ἐκείνην τροφὴν, τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον περιέχει ἕτοιμα ὅλα τὰ ὑλικὰ, ὅσα χρησιμεύουν εἰς τὸ αἷμα, καὶ εἶνε οὕτως εἰπεῖν αἷμα ἕτοιμον.

Βλέπεις, κόρη μου, πόσην εὐγνωμοσύνην χρεωστεῖς εἰς ἐκείνην, ἥτις σὲ ἔθρεψε μὲ τὸ γάλα της. Σοῦ ἔδωκε τὸ ἴδιον αἷμά της, τὸ ὁποῖον ἐμβῆκεν εἰς τὰς φλέβας σου, καὶ εἰργάσθη μὲ τὸν θαυμάσιον ἐκεῖνον τρόπον, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου σοῦ περιέγραψα. Ἄλλοι σοῦ ἔδωκαν σακχαρωτὰ, φιλήματα, παιγνίδια· ἐκείνη ὅμως σοῦ ἔδωκε τοὺς ὀδόντας, οἱ ὁποῖοι ἔφαγον τὰ σακχαρωτὰ, σοῦ ἔδωκε τὰς μικράς σου παρειὰς, αἱ ὁποῖαι ἐδέχθησαν τὰ φιλήματα, καὶ τὴν σάρκα τῶν χειρῶν σου, αἵτινες ἔπαιζαν μὲ τὰ παιγνίδια. Ἂν ποτὲ τὸ λησμονήσῃς, θὰ ἦσαι πολὺ ἀχάριστος.

Μὴ μ' ἐρωτήσῃς ὅμως καὶ πάλιν, πῶς ἠξεύρομεν ὅτι ὑπάρχουν τόσα πράγματα εἰς τὸ αἷμα, διότι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, θὰ θυμώσω ἐπὶ τέλους. Ἀπὸ ἐρώτησιν εἰς ἐρώτησιν θὰ καταντήσωμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου, καὶ δὲν θὰ φθάσωμεν ποτὲ εἰς τὸ τέλος τῆς ἱστορίας μας. Κύτταξε πόσον ἀπεμακρύνθημεν σήμερον ἀπὸ τοὺς ὀδόντας, περὶ τῶν ὁποίων ἤθελα κυρίως νὰ σοῦ ὁμιλήσω· ἡ ἐπιστολή μου ἐτελείωσε, καὶ οὐδὲ λέξιν ἀκόμη σοῦ εἶπα περὶ αὐτῶν. Δὲν πειράζει ὅμως· ἔμαθες ὁπωσδήποτε πράγματα, τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς χρησιμεύσουν μέχρι τέλους, καὶ δὲν ἐχάσαμεν βεβαίως τὸν καιρόν μας σήμερον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Ἕπεται συνέχεια.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ο ΜΕΓΑΣ ΔΕΡΚΩΝ

Μητροπολίτας Δέρκων διαπρέψαντας ἐπὶ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πολιτικῇ συνέσει, ἀναφέρει πολλοὺς ἡ ἱστορία ἡμῶν· αὐτὸς ὁ τελευταῖος Δέρκων ὁ πρὸ ὀλίγων μηνῶν τοσοῦτον προώρως ἀποβιώσας, διετέλεσεν εἷς τῶν μᾶλλον ἐγκρίτων ἀρχιερέων τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ἀλλὰ θαῤῥούντως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ὅσοι ἐκάθησαν ἐπὶ τοῦ παρὰ τὸν Βόσπορον καλλιπρεποῦς τούτου θρόνου, ἀνεδείχθη ἐνάμιλλος τοῦ μεγάλου ἐκείνου Δέρκων Γρηγορίου, ὅστις ἐγένετο ἓν τῶν πολλῶν θυμάτων τῶν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν προσενεχθέντων ὑπὲρ τῆς τοῦ ἔθνους παλιγγενεσίας ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεως. Αἱ περιστάσεις ὑπῆρξαν βεβαίως ἔκτακτοι· ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνὴρ ὑπῆρξεν ἀντάξιος τῶν περιστάσεων.

Ὁ Γρηγόριος ἐγεννήθη, μικρὸν μετὰ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, εἰς Ζουμπάτα, χωρίον τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, ὑπαγόμενον εἰς τὸν δῆμον Φαρῶν καὶ ἀπέχον ἐκ Πατρῶν 8 περίπου ὥρας. Τὸ χωρίον τοῦτο ἐγένετο καὶ ἄλλως γνωστὸν ἐπὶ τῆς ἐπαναστά-

σεως, διότι ἐν αὐτῷ ἐγεννήθη ὁ Νενέκος ἐκεῖνος, ὅστις, ἀφοῦ ὑπηρέτησε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, ἀπηλπίσθη περὶ τὰ τέλη, συνετάχθη μετὰ τοῦ Ἰβραὴμ πασᾶ, ἀνηγορεύθη ὑπ' αὐτοῦ μπεὺς καὶ ἐτιμωρήθη ἕνεκα τῆς ἐσχάτης ταύτης προδοσίας διὰ θανάτου ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου Θεοδώρου Κολοκοτρώνη.

Ὑπὸ τῆς φύσεως διεπλάσθη ὁ Γρηγόριος ἵνα ἄγῃ στρατὸν μᾶλλον ἢ εἰρηνικὸν τῆς ἐκκλησίας ποίμνιον. Ἀτρόμητος καὶ πολυμήχανος ὤν, εἶχε παράστημα κυριαρχικὸν καὶ φωνὴν παρεμφερῆ πρὸς τὴν πολεμικὴν σάλπιγγα. Ἦτο δὲ τοσοῦτον ἐπιτήδειος ἱππεύς, ὥστε ἔφιππος συνελάμβανε τὸν φεύγοντα λαγωόν. Καὶ χάρις εἰς τὸ προτέρημα τοῦτο δὶς ἐσώθη ἀπὸ ἐσχάτων κινδύνων. Διατελέσας τὸ πρῶτον ἐπίσκοπος Λακεδαίμονος προεκάλεσε τὴν δυσμένειαν τοῦ πασᾶ τῆς Πελοποννήσου, διὰ τὴν γενναιότητα καὶ ἐπιτηδειότητα μεθ' ἧς ἀνθίστατο εἰς τὰς καταπιέσεις αὐτοῦ. Ὅθεν προσκληθεὶς νὰ μεταβῇ εἰς Τρίπολιν, εἶπε πρὸς τὸν ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντα ἀξιωματικόν, ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἅμα ἑτοιμασθῇ ὀλίγον. Εἰσῆλθε δὲ εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἤλασεν ἀπὸ ῥυτῆρος πρὸς τὴν παραλίαν. Ὅτε δὲ μετὰ παρέλευσιν ἱκανῆς ὥρας ἐνόησεν ὁ Τοῦρκος ὅτι διεπαιδαγωγήθη, δὲν ἦτο πλέον καιρὸς νὰ συλληφθῇ ὁ δραπέτης. Ὁ Γρηγόριος προλαβὼν ἀπέπλευσεν ἀμέσως ἐκ Μαραθωνησίου καὶ ἀφικόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν κατώρθωσε τὴν ἀνάκλησιν τοῦ πασᾶ. Ἄλλοτε πάλιν διετέλει Βιδινίου ἀρχιεπίσκοπος ἐπὶ τῆς μεγάλης στάσεως τοῦ Πασβάνογλου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, τὸν ὁποῖον τεσσαράκοντα πασάδες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ δαμάσωσι, περιεποιεῖτο τὸν ἡμέτερον ἱεράρχην, ἀλλὰ συγχρόνως ἐπετήρει αὐτὸν αὐστηρότατα, ἵνα μὴ διαφύγῃ ἐκ Βιδινίου. Ὁ δὲ ἐνόει ὅτι ἡ παράτασις τῆς αὐτόθι διατριβῆς του ἠδύνατο νὰ ἐνοχοποιήσῃ ἀσκόπως παρὰ τῷ Σουλτάνῳ αὐτόν τε καὶ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Παρέστησε λοιπὸν εἰς τὸν δυνάστην ὅτι εἶναι ἠναγκασμένος, χάριν ὑγείας, νὰ κάμνῃ μικρούς τινας περιπάτους περὶ τὸ Βιδίνιον ἔφιππος. Ὁ Πασβάνογλους, ἔχων ἐνώπιόν του ἄνδρα ἱερωμένον, τοῦ ὁποίου δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ τὴν ἱππικὴν δεξιότητα, συνήνεσεν εἰς τὴν παράκλησίν του τόσῳ εὐκολώτερον, ὅσῳ τιμῆς χάριν διέταξε νὰ παρακολουθῇ τὸν ἀσθενῆ συνοδία δελήδων. Ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας καθ' ἃς ὁ ἀρχιερεὺς ἐπέστρεφε τακτικώτατα εἰς τὰ ἴδια, δραξάμενος εὐλογοφανοῦς προφάσεως ἐμακρύνθη μικρὸν ἀπὸ τῆς συνοδίας καὶ ἐγένετο ἄφαντος χωρὶς αὕτη νὰ τὸ νοήσῃ, εἰμὴ ὅτε δὲν εἰμπόρεσε πλέον νὰ τὸν καταφθάσῃ.

Ἐν γένει δὲ ἦτο ἀνδρῶν πανουργότατος. Πολλάκις ὅταν ὡμίλει τις αὐτῷ περὶ ὑποθέσεως σπουδαίας, παρεκάλει τὸν λέγοντα μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας νὰ ἐπαναλάβῃ αὐτὴν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι δὲν ἤκουσε καλῶς. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε ὑπὸ φίλου του, (τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Ἀφθονίδου, ἀνδρὸς σεβασμίου καὶ οἰκειοτάτου ἡμῖν, ὅστις διὰ μακροῦ χρόνου τὸν ἐγνώρισε καὶ, συνεργάτης αὐτοῦ γενόμενος, παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς τὰς λεπτομερείας ταύτας), τίνος ἕνεκα ὀξυτάτην ἔχων τὴν ἀκοὴν καὶ τὸ ἀντιληπτικὸν θαυμάσιον, καθυποβάλλει ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀκούῃ δὶς καὶ ἐνίοτε τρὶς τὰ αὐτὰ πράγματα, «Παναγία Θεοτόκε,» ἀνέκραξε καγχάζων, «δὲν ἐννοεῖς, ὅτι ἐν ὅσῳ αὐτὸς ἐπαναλαμβάνει τὰ ῥηθέντα, ἐγὼ σκέπτομαι τίνα πρέπει νὰ τῷ δώσω ἀπάντησιν;» Ἔλεγε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν φίλον· «ὅταν ἐπιχειρῇς πρᾶγμά τι δύσκολον, μὴ ἀρκοῦ ποτὲ εἰς ἕνα μόνον τρόπον διεξαγωγῆς· ἔχε ἕτοιμον, ἐν ἀποτυχίᾳ, δεύτερον, εἰ δυνατὸν καὶ τρίτον.» Καὶ ὠνόμαζε τὰς διαφόρους ταύτας μηχανὰς *πατήματα*. «Ὅταν ἀποτύχῃ τὸ πρῶτον *πάτημα*, πέρασε εἰς τὸ δεύτερον, καὶ τούτου ματαιωθέντος εἰς τὸ τρίτον.»

Σπανίως ἐπλήρωνε τὰ χρέη του, καὶ τοσοῦτον ἐπιτηδείως διεπαιδαγώγει πάντοτε τοὺς δανειστάς, ὥστε ἀπήρχοντο οἱ καλοὶ ἄνθρωποι πεπεισμένοι, ὅτι αὐτοὶ εἶχον ἄδικον καὶ ὄχι αὐτός. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἦτο ὁ εὐποιητικώτατος τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν ἐγένετο Δέρκων, ὅλοι οἱ Μωραῖται οἱ ἐρχόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς εὕρεσιν τύχης ἢ πρὸς διεκπεραίωσιν ὑποθέσεώς τινος, προσήρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ σπανιώτατα δὲν ἐπετύγχανον τῆς κραταιᾶς αὐτοῦ συνδρομῆς. Τοὺς ἐβασάνιζεν ὅμως κατ' ἀρχὰς ὀλίγον, καὶ λέγοντας ὅτι εἶναι ἀπὸ τὸν κατακαϋμένον τὸν Μωριᾶ, ἠρώτα αὐτοὺς τί εἴδους Μωραῖται εἶναι. Αὐτῶν δὲ ἀμηχανούντων ν' ἀπαντήσωσιν, ἔλεγε· «Τριῶν εἰδῶν Μωραῖται ὑπάρχουσι· διαβολομωραῖται, παληομωραῖται καὶ . . . μωραῖται,» διότι δὲν τολμῶμεν νὰ γράψωμεν ἐνταῦθα πλήρη τὴν τρίτην προσηγορίαν του. «Ἐγώ, προσέθετε, εἶμαι διαβολομωραίτης·» ὅπερ δὲν τὸν ἐμπόδιζε τοῦ νὰ εὐεργετῇ αὐτοὺς πάσῃ δυνάμει. Δὲν ἦτο δὲ ἄμοιρος παιδείας ἱκανῆς· καὶ ὁμιλῶν περὶ τῆς ἀμαθείας, ἥτις, ὡς μὴ ὤφελεν, ἐπεκράτει παρὰ πολλοῖς τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, ἀνέρρε μετὰ θλίψεως, καλυπτομένης, ὡς πάντοτε, ὑπὸ τοῦ βροντώδους αὐτοῦ γέλωτος, ἀρχιερέα τινὰ οὕτω πως ἐν Ναυπλίῳ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος προοιμιάσαντα· «Εἰς ἐκείνην, λέγω, τὴν περίφημον μεγαλούπολιν Σμύρνην (φαίνεται ὅτι ὁ ἀγορεύων ἦτο Σμυρναῖος ἢ ἔζησεν ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ), ὅλος ὁ κόσμος συχνάζει τακτικὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ γνωρίζει τὸ εἶναί του. Ὁ μπακάλης περπατεῖ 'σὰν μπακάλης, ὁ παπουτζῆς 'σὰν παπουτζῆς. Ἐσεῖς ἐδῶ δὲν 'ξεύρω τὶ κάνετε. Τὶ κεράτσα παπαδιά, τὶ κεράτσα ράφτενα· 'σὰν καζὰ μπιρμπόνιδες.» Καὶ ἐξηκολούθησε διὰ τοιούτων παραβολῶν καὶ τοιαύτης ἐκλεκτῆς γλώσσης νουθετῶν τὸ ποίμνιόν του καὶ προτρέπων αὐτὸ νὰ προσέρχεται εἰς τὰς θείας ἀκολουθίας, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ δεινὴ ἐμάστιζε τὴν χώραν πανώλης· μέχρις οὗ παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ ταύτης φάσματος καὶ παντελῶς ἀπολέσας τὸν εἰρμὸν τοῦ λόγου, «κἂν διὰ τὴν πανούκλαν,» ἀνέκραξεν εὐλαβῶς, «ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.»

Ὡς Δέρκων ἐδέησε νὰ συμπράξῃ ἀλληλοδιαδόχως μετὰ δύο προϊσταμένων, οἵτινες πολὺ ἀπεῖχον τοῦ νὰ ὁμοιάζωσι πρὸς ἀλλήλους. Ὁ Κύριλλος Ζ' (1813-1818) ὑπῆρξεν ὁ λογιώτερος τῶν πατριαρχῶν μετὰ τὸν Σαμουήλ, κατὰ τὴν ὀρθὴν τοῦ Κούμα παρατήρησιν· ἀλλὰ τοῦτο μόνον εἶχε κοινὸν πρὸς τὸν ἀνορθωτὴν ἐκεῖνον τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου. Καίπερ σοφώτατος ὢν ἀνθρώπων, ἦτο παντάπασιν ἄμοιρος διοικητικῆς ἱκανότητος. Ὁ προκάτοχός του Ἱερεμίας Δ', ὅσον ἀναλφάβητος καὶ ἂν ἦτο, ἐξέπληττε τοὺς περὶ αὐτὸν «δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων» γινόμενος τῶν πραγμάτων· ὁ δὲ Κύριλλος ἐνετρύφα μὲν περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων, ἀλλὰ διηπόρει πάντοτε περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐννοεῖται ὅτι τοιοῦτον ὄντα καὶ προσέτι ἀγαθώτατον, ὁ Δέρκων τὸν ἔπαιζεν εἰς τὰ δάκτυλά του καὶ ἐλάμβανε τόσῳ μᾶλλον ἀφορμὴν νὰ δίσταται πρὸς αὐτόν, ὅσῳ ὁ μὲν Κύριλλος ἀνῆκεν εἰς τὴν ῥωσσικὴν μερίδα τῶν Μουρουζῶν, ὁ δὲ Δέρκων εἰς τὴν γαλλίζουσαν τῶν Σούτσων. Οἱ Μουροῦζαι εἶχον τότε προκαλέσει βεζυρικὴν διαταγήν, δι' ἧς οἱ ἐγκριτώτεροι τῶν ἀρχιερέων, ἀντίπαλοι αὐτῶν ὄντες, παρηγγέλλοντο ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὰς ἰδίας ἐπαρχίας. Ὁ Δέρκων διαδίδει ἀμέσως, διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων ἀποστόλων, εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ Βυζαντίου, ὅτι δεινὴ ἀπεφασίσθη καταδρομὴ κατὰ τῆς ἐκκλησίας· καὶ, ὠφεληθεὶς ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ ἑσπερινοῦ, εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν τοῦ πατριαρχείου, μεταβάλλει τὴν ἁπλῆν ταύτην ἀκολουθίαν εἰς δέησιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας, βλέπει συῤῥέοντα πολλὰ πλήθη, διατάσσει ν' ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι, καὶ, ἐνῷ διὰ τῆς βροντώδους καὶ κατανυκτικῆς αὐτοῦ φωνῆς πρὸς τὸν Ὕψιστον συνεκίνει τοὺς ἀπειραρίθμους παρεστῶτας, διαμηνύει ἐνταῦτῳ πρὸς τὸν μέγαν βεζύρην, δι' ἐπιτηδείων πρὸς τοῦτο ἀπεσταλμένων, ὅτι στάσις ἐπίκειται ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν ἕνεκα τῆς ἐκδοθείσης διαταγῆς. Ὁ δὲ βεζύρης, ὅστις δὲν εἶχε κἀνὲν συμφέρον νὰ ἐπιμείνῃ καὶ εἶχε παραγγείλει τὴν ἀποδημίαν τῶν ἀρχιερέων ἁπλῶς διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς Μουρούζας, δὲν διστάζει νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ θέσπισμα. Ἀλλὰ μυρία εἶναι ὅσα ἀντέταξεν ὁ Δέρκων κατὰ τῆς πρὸς αὐτὸν δυσμενείας τῶν πολιτικῶν ἐκείνων ἀνδρῶν καὶ τῆς ἀφελείας μεθ' ἧς ὁ Κύριλλος ἐγίνετο ὄργανον αὐτῶν.

Ὁ δὲ ἱερομάρτυς Γρηγόριος Ε' (1819-1821) ἦτο ἄλλος ἄνθρωπος. Δὲν διεκρίνετο μὲν ἐπὶ ἐξαιρέτῳ παιδείᾳ, ἀλλ' εἶχε κράτιστον διοικητικὸν νοῦν· αἱ διανοητικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις εἶχον μαρανθῇ ὁπωσοῦν ἐπὶ τῆς τρίτης ταύτης πατριαρχείας του, τὸ ἀρχικὸν ὅμως ἀξίωμα παρέμεινεν ἀπαραμείωτον ἐν αὐτῷ καὶ μέχρι τέλους εἰς οὐδένα ἐπέτρεψε νὰ κρατήσῃ ἀντ' αὐτοῦ τοὺς οἴακας τῆς ἐκκλησίας. Πολλοὶ δὲ ὑπῆρχον λόγοι δι' οὓς φυσικώτατον ἦτο νὰ ὁμονοῇ ὁ Δέρκων πρὸς αὐτόν. Ἀμφότεροι ἦσαν Πελοποννήσιοι καὶ ἀμφότεροι ἀνῆκον εἰς τὴν Σουτσικὴν μερίδα. Ἀλλὰ τὸ ἀνήσυχον τοῦ Ζουμπατιώτου πνεῦμα δυσκόλως ἠδύνατο νὰ συμπράξῃ ἐν εἰρήνῃ καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ ὁμόφρονος αὐτῷ Δημητζανίτου. Καὶ ἀπήντα μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τεῖχος δυσπόρθητον, δὲν ἔπαυεν ὅμως ἀδιαλείπτως ἐπαγόμενος τοὺς κριοὺς καὶ τὰς χελώνας τῶν ἐνστάσεων καὶ παραστάσεων αὐτοῦ. Διετέλει τότε διάκονος τοῦ Δέρκων νεώτατος ἔτι ὁ Γρηγόριος ἐκεῖνος, ὅστις ἔμελλε βραδύτερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Γρηγορίου ΣΤ' νὰ κλεῖσῃ δὶς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον διὰ τῆς συνέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς, διατελῶν ἄχρι τῆς παρούσης ὥρας τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Ὑψίστου τὸ ἀγλάϊσμα τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν. Ὁ Δέρκων διατρίβων εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ ἐν Θεραπείοις, ἀπέρευγε τοῦ νὰ βλέπῃ συνεχῶς τὸν Οἰκουμενικὸν πατριάρχην καὶ διὰ τοῦ ὁμωνύμου διακόνου ἠκροβολίζετο πόῤῥωθεν μετ' αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄγγελος ἦτο νεώτατος εἰςέτι, ὡς εἴπομεν, ἄπειρος λόγων καὶ πραγμάτων, κατὰ πᾶσαν ἀποστολὴν ἐγύμναζεν αὐτὸν ἐπὶ μακρὸν περὶ τοῦ λεκτέου, αὐστηρῶς παραγγέλλων νὰ μὴ μεταβάλῃ ἢ μεταθέσῃ οὐδὲ λέξιν τοῦ γυμνάσματος. Οὕτω δὲ παρασκευασθεὶς ὁ νέος Γρηγόριος, ἀπήρχετο εἰς τὸ Βυζάντιον, παρίστατο ἐνώπιον τοῦ πατριάρχου καὶ γονυκλιτήσας καὶ ἀσπασθεὶς εὐλαβῶς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, ἀπεσύρετο ἔπειτα εἰς τὴν δέουσαν ἀπόστασιν καὶ ἀπήγγελλεν ἀπροσκόπτως καὶ ἀταράχως τὴν ἐπιτραπεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν, πολλάκις μακρὰν οὖσαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ πατριάρχης ἐθύμωνε πολλάκις καὶ διὰ τῆς ἐμπερδευμένης ἤδη ἐνίοτε γλώσσης του διέκοπτε τὸν λέγοντα. Τότε παρενέβαινεν ὁ παριστάμενος γραμματικὸς Γεώργιος (Ἀφθονίδης) ὑπολαμβάνων· «Δεσπότη μου, ἄφετέ τον νὰ τελειώσῃ· ἔμαθε τὸ μάθημά του καὶ πρέπει νὰ τὸ ἐκστηθίσῃ.»

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον καταιγὶς φοβερὰ ἔμελλε νὰ ἀναρπάσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ ἐκποδὼν τά τε παίγνια ταῦτα καὶ τοὺς περὶ αὐτὰ ἐνδιατρίβοντας περιφανεστάτους ἄνδρας, Γρηγόριον, Κύριλλον, Δέρκων. Ὁ Δέρκων συνελήφθη ἀπὸ τῆς 9 μαρτίου 1821, ἤτοι μῆνα ὁλόκληρον πρὸ τῆς

ἀπαισίας ἡμέρας καθ' ἣν ἀπηγχονίσθη καὶ οἰκτρῶς περιῦβρίσθη ὁ ὕπατος τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν λειτουργός. Κατ' ἀρχὰς ἐσιώπησεν. Ἀλλ' ὅταν εἶδεν ἀπὸ τῆς 22 μαρτίου καὶ ἐφεξῆς τὰ θύματα σωρηδὸν πίπτοντα ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου, ὅταν ἤκουσε τὰς τραγικὰς περιπετείας τῆς τελευτῆς τοῦ πατριάρχου, ἀντήχησεν ἀμέσως ἡ πολιτικωτάτη αὐτοῦ φωνὴ καὶ εὗρε τὸν τρόπον νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν ὤτων τοῦ Σουλτὰν Μαχμούτη καὶ νὰ παραστήσῃ εἰς αὐτὸν ἐπανειλημμένως, ὅτι κακὴ εἶναι ἡ ὁδὸς εἰς ἣν παρέσυρεν αὐτὸν ὁ σύμβουλός του Χαλὲτ Ἐφένδης, ὅτι αἱ ἀνελεήμονες καὶ ἀδίκαστοι αὗται σφαγαὶ οὐδὲν ἄλλο κατορθοῦσιν εἰμὴ νὰ ἐπιχέωσιν ἔλαιον εἰς τὸ πῦρ, καὶ ὅτι οὕτω πολιτευόμενος οὐδέποτε θέλει καταπαύσει τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν. Οἱ σοφοὶ οὗτοι λόγοι, οἵτινες ἦσαν τοσοῦτον σύμφωνοι πρὸς τὰς ἀδιακόπους παραστάσεις τῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ἄλλων δυνάμεων, ἐπροξένησαν ἐπὶ μικρὸν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Μαχμούτην, ὅστις διέταξε νὰ μὴ θανατωθῇ ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Ἀλλ' ὅτε ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἡ ἀγγελία τῆς πρώτης τουρκικοῦ δικρότου πυροβολήσεως, ἣν κατώρθωσε τῇ 27 μαΐου ὁ Παπανικολῆς, ὁ Σουλτάνος, ἔξω φρενῶν γενόμενος, εἶπε νὰ θανατωθῶσι πάντες οἱ τότε ἐν ταῖς φυλακαῖς εὑρισκόμενοι, ὁ δὲ Χαλὲτ Ἐφένδης, ὠφελούμενος ἐκ τῆς παραφορᾶς τοῦ κυρίου του, παρήγγειλε νὰ ἀπαγχονισθῶσιν ἀμελλητὶ οἱ ἐπιζῶντες ἔτι ἐκ τῶν συλληφθέντων ἀρχιερεῖς, ὁ Δέρκων, ὁ Ἀδριανουπόλεως, ὁ Τουρνόβου καὶ ὁ Θεσσαλονίκης.

Καὶ τότε παρεστάθη σκηνή, καθ' ἣν ἔμελλεν ὁ ἀοίδιμος νὰ ἐπιθέσῃ τὴν κορωνίδα εἰς τὸ μέγα ὄνομα, ὅπερ ἐκτήσατο δι' ἅπαντος τοῦ βίου, ὅτι εἶχεν ἀπτόητον τὸ φρόνημα καὶ ἀδιάσειστον τὴν πίστιν. Ἀκάτιον κομίζον τὰ τέσσαρα θύματα καὶ τὸν δήμιον ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ ἤρχισε νὰ διαπλέῃ παρὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν παραλίαν τοῦ Βοσπόρου. Οἱ τρεῖς τοῦ Δέρκων σύντροφοι ἦσαν ὁπωσοῦν ἐπτοημένοι, ἀλλ' αὐτός, ἀγέρωχος πάντοτε, παρεμύθει τοὺς ἄνδρας καὶ ἐθάρρυνε καὶ ἔψαλλε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Ὅταν προσωρμίσθη τὸ ἀκάτιον εἰς Ἀρναούτκιοϊ, πρῶτος ἀπήχθη εἰς τὴν ἀγχόνην ὁ Τουρνόβου. Τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ ἄλλοι ἀπέτρεψαν τοὺς δακρύοντας αὐτῶν ὀφθαλμούς, ὁ δὲ Δέρκων ὄρθιος ἱστάμενος καὶ παρακολουθῶν τὸ θῦμα μέχρι τῆς τελευταίας περιπετείας τοῦ θανάτου, ἀνέκραξε διὰ τῆς στεντωρείας αὐτοῦ φωνῆς· «Μακαρία ἡ ὁδὸς ἣ πορεύῃ σήμερον.» Καὶ τὰ αὐτὰ ἀπαραλλάκτως ἐγένοντο εἰς Μέγα Ῥεῦμα, ὅπου ἀπηγχονίσθη ὁ Ἀδριανουπόλεως, εἰς Νεοχώριον ὅπου τὸν αὐτὸν ἔλαβε θάνατον ὁ Θεσσαλονίκης. Τελευταῖον προσωρμίσθησαν ἐν Θεραπείοις. Ὁ Δέρκων, καίπερ ὑπερεβδομηκοντούτης ὤν, ἐπήδησεν ἐλαφρὸς καὶ θαρραλέος εἰς τὴν ἀποβάθραν ὡς ἂν ἀπήρχετο ἐπὶ θρίαμβον. Πλησιάσας δὲ εἰς τὴν πύλην τῆς μητροπόλεως, ὅπου εἶχε παρασκευασθῆ ἡ ἀγχόνη, ἀπέκρουσε τὸν δήμιον προσελθόντα ἵνα δέσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ παραλάβῃ τὸ ὡρολόγιόν του, εἰπὼν ὅτι αὐτοῦ ζῶντος οὐδεὶς θέλει ἐπιθέσει χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ, ὡς οὐδεὶς μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης ἐπέθηκεν· ἔπειτα ἀνέβη εἰς τὸ βάθρον τῆς ἀγχόνης, ἔθηκε τὸν βρόχον περὶ τὸν τράχηλον, ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ ἀπολακτίσας τὸ βάθρον, παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Κύριον. Τὰς λεπτομερείας ταύτας διηγήθη μετὰ ταῦτα αὐτὸς ὁ δήμιος, ὅστις ἐκ Χριστιανῶν ἑλκων τὸ γένος καὶ καταδικασθεὶς νὰ τελέσῃ τὰς θυσίας ταύτας, μετενόησε κατόπιν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ εὗρεν ἄσυλον ἐν τοῖς πατριαρχείοις.

Τοιουτοτρόπως ἔζησε καὶ ἐτελεύτησεν εἷς τῶν ἐπιφανεστάτων ἀντιπροσώπων τῆς γενεᾶς ἥτις ἐθερίσθη ὑπὸ τῆς ἐπαναστάσεως.

Κ. Παπαρρηγόπουλος.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΠΑΤΡΙΣ

Ὁ γέρων Σοφοὺρ κατήντησεν ἀληθὲς ἐρείπιον· διότι ἀντὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος ἔχει μακρὰν χειρίδα, ἀντὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς ξύλον, ἐνῷ ὁ ἕτερος μόλις σύρεται· ὑπεράνω ὅμως τῶν ἐρειπίων τούτων ἀνυψοῦται φαιδρὸν καὶ γαλήνιον πρόσωπον. Ἡ φωνή, τὸ βλέμμα διερμηνεύουσι δραστηριότητα καὶ ἀγαθότητα, καὶ μαρτυροῦσιν ὅτι ἂν τὸ σῶμα κατεστράφη, ἡ ψυχὴ σώζεται ἀκεραία. Προσεβλήθη μὲν, ὡς ἐμφαντικῶς λέγει αὐτὸς οὗτος ὁ Σοφοὺρ, τὸ τεῖχος τοῦ φρουρίου, μένει ὅμως ἀπρόσβλητος ἡ φρουρά.

. . . . . .

—Ποῦ ὑπηρέτησες; ἠρώτησά ποτε αὐτόν.

—Εἰς τὸ πυροβολικόν, ἀπεκρίθη, ἐπὶ δημοκρατίας, καὶ ἔπειτα εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν φρουράν. Παρευρέθην εἰς Ἰεμμάπην καὶ εἰς Οὐατερλώ, ἤτοι εἰς τὰ βαπτίσια καὶ εἰς τὴν κηδείαν τῆς δόξης μας.

Ἐγὼ δὲ ἔβλεπον αὐτὸν ἀτενῶς.

—Καὶ πόσων χρόνων ἦσο εἰς τὴν Ἰεμμάπην;

—Δεκαπέντε περίπου.

—Καὶ τόσῳ νέος ἀπεφάσισες νὰ ὑπηρετήσῃς;

—Δὲν τὸ ἀπεφάσισα ἐγὼ, οὔτε κἂν εἶχε περάσει ἀπὸ τὸν νοῦν μου· ἰδοὺ τί συνέβη· εἰργαζόμην εἰς κατάστημα κατασκευάζον παιγνιδάκια διὰ τὰ μικρὰ παιδία, χωρὶς ποτε νὰ φαντασθῶ κἂν ὅτι θὰ ζητήσῃ ἡ Γαλλία ἀπὸ ἐμὲ ἄλλο τι παρὰ κούκλας, σκυλάκια, τραπεζάκια καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐνίοτε ὑπήγαινα εἰς ἐπίσκεψιν ἑνὸς γέροντος θείου μου κατοικοῦντος εἰς τὰς Βιγκένας, παλαιοῦ στρατιώτου πολεμήσαντος εἰς Φοντενουὰ, ἱκανωτάτου νὰ διδάξῃ καὶ στρατάρχας. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔτρεχαν μὲ τὸν ἀτμὸν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ θεῖός μου τὸν ὁποῖον δὲν ὠνόμασε πρίγκηπα ὁ Ναπολέων, ἦτον ἁπλοῦς ἀνθυπολοχαγὸς ἀπόμαχος. Ἔπρεπε νὰ τὸν ἔβλεπες μὲ τὴν στολήν του, μὲ τὸ παράσημόν του, μὲ τὸ ξύλινόν του ποδάριον, μὲ τὸ ἄσπρον μυστάκιον καὶ τὸ ὡραῖον πρόσωπόν του! . . . . θὰ ἔλεγες ὅτι ἦτον εἰκὼν γέροντος ἥρωος, ἐξ ἐκείνων οἵτινες κρέμανται εἰς τὰς Βερσαλλίας. Ὁσάκις τὸν ἐπισκεπτόμην μ' ἔλεγε πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐχαράττοντο εἰς τὸν νοῦν μου· ἀλλὰ μίαν τῶν ἡμερῶν τὸν εὗρα πολὺ συλλογισμένον.

—Ἱερώνυμε, μὲ εἶπεν, ἔμαθες τί συμβαίνει εἰς τὰ σύνορα;

—Ὄχι, θεῖέ μου, ἀπεκρίθην.

—Ἡ Πατρὶς κινδυνεύει, ἐπανέλαβεν.

Ἐγὼ ὅμως δὲν ἐνόησα παραπολὺ τι εἶπε· μικρὰν μόνον ἀνησυχίαν ἠσθάνθην.

—Ἴσως, ἐπανέλαβε, δὲν ἐσκέφθης ποτὲ τί ἐστὶ Πατρίς.

Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔβαλε τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ὦμόν μου καὶ ἐξηκολούθησε·

—Πατρὶς εἶναι ὁ τόπος τὸν ὁποῖον βλέπεις, αὐτὸς ὁ ὁποῖος σὲ ἀνέθρεψε καὶ σὲ ἔνδυσε· εἶναι ὁ ἀγρὸς, αἱ οἰκίαι, τὰ δένδρα τὰ ὁποῖα σὲ περικυκλόνουν, τὰ κοράσια αὐτὰ τὰ ὁποῖα τρέχουν γελῶντα ἐκεῖ κάτω, τὰ πράγματα ὅσα ἠγάπησες, αὐτὰ εἶναι ἡ Πατρίς. Οἱ νόμοι οἱ ὁποῖοι σὲ προστατεύουν, ὁ ἄρτος τὸν ὁποῖον κερδαίνεις μὲ τὸν ἱδρῶτά σου, ἡ συνομιλία σου μὲ τοὺς ἄλλους, ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη τὴν ὁποίαν σὲ προξενοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πράγματα μεταξὺ τῶν ὁποίων ζῆς, ὅλ' αὐτὰ εἶναι ἡ Πατρίς. Τὸ μικρὸν δωμάτιον ὅπου εἶδες ἄλλοτε τὴν μητέρα σου, ἡ μνήμη τὴν ὁποίαν σὲ ἀφῆκεν, ἡ γῆ ὅπου ἀναπαύονται τὰ κόκκαλά της, αὐτὰ εἶναι ἡ Πατρίς. Παντοῦ τὴν βλέπεις, παντοῦ τὴν αἰσθάνεσαι. Φαντάσου, τέκνον μου, τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντά σου, τὰς κλίσεις καὶ τὰς ἀνάγκας σου, τὰς ἀναμνήσεις καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην σου, κατάταξε ὅλα αὐτὰ ὑπὸ ἓν ὄνομα, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶναι ἡ Πατρίς.

Καὶ ἐνόσῳ ὡμίλει ὁ γέρων θεῖός μου, ἐγὼ ἐκυριευόμην ἀπὸ ἀνεξήγητον αἴσθημα καὶ ἔτρεχαν τὰ δάκρυά μου.

—Ἐννοῶ, ἀπεκρίθην· Πατρὶς εἶναι ἄλλη οἰκογένεια, εἶναι τὸ τεμάχιον τοῦ κόσμου, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς προσήλωσε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν μας.

. . . . . .

Emile Souvestre.

Ὁ Θεμιστοκλῆς πωλῶν ἓν τῶν κτημάτων του διέταξε τὸν κήρυκα νὰ κηρύττῃ ὅτι ἔχει καὶ γείτονα καλόν.

Ἐπειδὴ ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἐρζεγοβίνης ἐγένετο ἀπό τινος χρόνου μία τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἐνασχολήσεων τῆς ἡμέρας, ἐθεωρήσαμεν ἔγκαιρον τὴν δημοσίευσιν τῆς ἑπομένης μελέτης τῆς χώρας ταύτης. Ἡ μελέτη αὕτη μετεφράσθη ἐκ τῶν φυλλαδίων τῆς 15 νοεμβρίου καὶ 1 δεκεμβρίου 1875 τοῦ Spectateur militaire, μετεφράσθη δὲ ἐλευθέρως, παραλειφθέντων τῶν μερῶν ὅσα ἐκρίθησαν ἐπουσιώδη, ἢ καθαρῶς στρατιωτικά.

Σ. τ. Δ.

ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Μελέτη ἱστορική, γεωγραφική, πολιτική καὶ στρατιωτική.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ

Ἡ σημερινὴ Ἐρζεγοβίνη ἀπετέλει ἄλλοτε μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Κροατίας καὶ ὠνομάζετο κομητεία τοῦ Χούλμ. Ὕστερα τῷ 1326, ἤτοι τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, προσηρτήθη εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ ἀνυψώθη εἰς ἀνεξάρτητον δουκάτον ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας Φρειδερίκου τοῦ Γ', ὠνομάσθη δὲ δουκάτον τῆς ἁγίας Σάβας (ducatus sanctae Sabae). Ἐκ τούτου ἔχει τὴν ἀρχὴν ἡ ἐν ταῖς βοσνικαῖς καὶ τουρκικαῖς παραδόσεσιν ἐπωνυμία τῆς *Ἐρζεγοβίνης*, ἐκ τοῦ τίτλου δηλονότι Herzog (δοὺξ), ὅστις ἐδόθη τῷ 1449 ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ Δ' πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς χώρας Ῥάνιτζ (Στέφανον). Τῷ 1466 ἡ Ἐρζεγοβίνη ἐκυριεύθη ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ ἐγένετο ἐπαρχία, ἤτοι σαντζάκιον, ὑπαχθεῖσα ὑπὸ τὸν διοικητὴν τῆς Βοσνίας. Οὕτως ἐξέλιπεν ἡ αὐτονομία τῆς ἐπαρχίας ταύτης· πολλαὶ δὲ τῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν ἐπωφελήθησαν τῆς περιστάσεως ἵνα ἀποστατήσωσιν εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἡ γῆ καλλιεργεῖτο ὑπὸ ἀγροτῶν, οἵτινες ἔμειναν Χριστιανοὶ, καὶ διενεμήθη μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων, τῶν ἀπολύτων κυρίων τοῦ ἐδάφους. Ἡ εἰρήνη τοῦ Κάρλοβιτζ τῷ 1699 προσδιώρισε τὰ ὅρια τῆς Δαλματίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, ἥτις ὁριστικῶς προσηρτήθη εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖ μέρος τοῦ *βιλαετίου* τῆς Βοσνίας εἰς ἣν προσηρτήθη ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν *σαντζάκιον* (ἐπαρχία). Ὅμορος τοῦ Μαυροβουνίου πρὸς νότον, καὶ τῆς Δαλματίας πρὸς δυσμὰς, ἅπτεται τῆς Βοσνίας πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς ἀνατολάς. Ἡ Ἐρζεγοβίνη εἰσδύει πρὸς νότον καὶ κατὰ τὸ κέντρον εἰς τὴν Δαλματίαν, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ναρέντα καὶ ἀντικρὺ τῆς νήσου Sabiencello, καὶ καθιστᾷ οὕτω ἔγκλειστον ἐν ξένῃ (enclave) τὴν τοῦ Κλὲκ καὶ τὴν τῆς Σουττορίνας χώραν. Ἀλλὰ δι' εἰδικῆς συνθήκης, ἡ θάλασσα ὡς καὶ ἡ παρὰ τὴν παραλίαν ὁδὸς ἀνήκουσιν εἰς τὴν Αὐστρίαν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ τὰ τουρκικὰ στρατεύματα δὲν δύνανται νὰ ἀποβιβασθῶσιν οὔτε εἰς τὸν ἀξιόλογον λιμένα τοῦ Κλὲκ οὔτε νὰ ποιήσωσι χρῆσιν τῆς παρακτίου ὁδοῦ ἄνευ ἀδείας τῆς Αὐστριακῆς κυβερνήσεως. Ἡ ἰδιαιτέρα αὕτη σύμβασις ἀνέρ-

χεται εἰς τοὺς χρόνους, ὅτε ἡ Βενετία εἶχε τὴν κυριαρχίαν καὶ ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς παραλίας. Ἡ δημοκρατία τῆς Ῥαγούσης δὲν ἠδυνήθη τότε νὰ εὕρῃ μέσον καλήτερον ὅπως προστατεύσῃ τὴν χώραν αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Βενετῶν, εἰμὴ τὴν ἀπομόνωσιν καὶ τὸ νὰ καλυφθῇ πρὸς βορρᾶν καὶ νότον διὰ στενῆς λωρίδος γῆς τῆς Τουρκικῆς χώρας.

Ἡ ἔκτασις τῆς χώρας εἶναι 220 τετραγωνικὰ μίλια περίπου, ἔχει δὲ 230,000 κατοίκων.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Περιγραφὴ τῶν ὀρέων.

Ἡ Ἑρζεγοβίνη, ἀριθμοῦσα 182 περίπου χιλιόμετρα μήκους, 80 δὲ πλάτους, εἶναι θαυμασία χώρα ὑπὸ τὴν ἔποψιν χωρογραφικῆς καλλονῆς. Ἡ Ἑρζεγοβίνη εἶναι ἡ Ἑλβετία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀνατολῆς, ἀλλ' Ἑλβετία τῆς ὁποίας τὰ ὄρη δὲν ἀνυψοῦνται μέχρι τῆς χώρας τῶν χιόνων καὶ παγετῶν.

Τὰ ὄρη τῆς Ἑρζεγοβίνης συνάπτονται ΒΑ. μὲν πρὸς τὰς Διναρικὰς Ἄλπεις, αἵτινες εἶναι ἐπέκτασις τῶν Ἰουλείων Ἄλπεων καὶ αἱ ὁποῖαι διαχωρίζουσι τὴν Βοσνίαν ἀπὸ τῆς Δαλματίας, ΝΔ. δὲ πρὸς τὰ ὄρη τοῦ Σκάρδου, ἐκφυάδος δυτικῆς τοῦ Αἵμου. Ἡ ὀρεινὴ λοιπὸν σύνθεσις τῆς χώρας ταύτης στηρίζεται ἐπὶ τῆς σειρᾶς τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Αἵμου, αἱ διαιρέσεις δὲ καὶ αἱ ἐκφυάδες αἱ σχηματιζόμεναι ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν δύο τούτων συστημάτων εἶναι ἀρκετὰ συγκεχυμέναι.

Αἱ σειραὶ τῶν ὀρέων τῆς Βοσνίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς αὐτῆς ἐπαρχίας τῆς Ἑρζεγοβίνης κατὰ τὴν πλείστην αὐτῶν ἀνάπτυξιν προσομοιάζουσι πρὸς τὰς τῆς δυτικῆς Ἑλβετίας τῆς εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου. Ὡς ἐκεῖναι οὕτω καὶ αὗται σύγκεινται κυρίως ἐκ βράχων τιτανοειδῶν καὶ ἀναπτύσσονται ὡς τεῖχη παράλληλα, τραχυνόμεναι ὑπὸ κορυφῶν ὀξειῶν· ὡς ἐκεῖναι οὕτω καὶ αἱ σειραὶ τῶν ὀρέων τῆς Βοσνίας ἀποτελοῦσιν ἐν συνόλῳ ὀροπέδιον ἐξ αὐλάκων παραλλήλων, διατεθειμένων ὡς διαδοχικῶν βαθμίδων ἰδανικῆς κλιτύος ἀρκούντως λείας.

Τὰ ὄρη ταῦτα ὑπὸ καθολικὴν ὄψιν παρίστανται ἔρημα καὶ μελαγχολικά. Κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι τραχέα καὶ πετρώδη, γυμνὰ φυτῶν καὶ ὑδάτων· ἀληθῆ δάση δὲν ἀπαντᾷ τις εἰμὴ πρὸς δυσμάς, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὁπωσοῦν παραγωγόν. Αἱ ἄκαρποι γαῖαι καὶ τὰ δάση εἶναι τετράκις πολυαριθμότερα τῶν καλλιεργημένων.

Ὁ Κείπερτ ἐν τῷ χάρτῃ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας δὲν κατονομάζει οὐδεμίαν σειρὰν ὀρέων τῆς Ἑρζεγοβίνης, ὁ δὲ πλοίαρχος Ῥοσκέβιτζ δὲν εἶναι ἐξηγητικώτερος τούτου· ὁ Andriveau Gonjou καὶ ὁ Dussieux περιγράφουσιν ἀκριβέστερον τὸ ὀρογραφικὸν σύστημα, ἀλλὰ κατὰ τὸν μὲν αἱ Διναρικαὶ Ἄλπεις διατρέχουσιν ἀποκλειστικῶς τὴν Δαλματίαν κατὰ μῆκος τῶν Τουρκοδαλματικῶν ὁρίων, ἐνῷ κατὰ τὸν ἕτερον εἰσέρχονται διὰ τῆς Κροατίας καὶ τῆς Βοσνίας καὶ διατρέχουσι κατὰ μῆκος τὴν Ἑρζεγοβίνην μέχρι τοῦ Μαυροβουνίου, ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὁποίου τὸ ὄρος Σκάρδος διαδέχεται τὰς Διναρικὰς Ἄλπεις. Κατὰ τὸν Sainte-Marie τὰ ὄρη Βρὰν, Ἴβαν-πλανίνα, Τερσκοβίτσα, ἀποτελοῦσι τὸ πρὸς Β. ὅριον· διὰ τῆς Βοσνίας συνάπτονται πρὸς τὰς Διναρικὰς Ἄλπεις, ὡς καὶ τὸ Βραβάτζ, Βλὰχ, Λεπάτα, Πορὶμ καὶ ἄλλα κείμενα ἄνωθεν τοῦ Μοστὰρ καὶ ΒΑ. τῆς ἐπαρχίας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῶν ἐκφυάδων τῶν κειμένων μεταξὺ Λίβνου, Μοστὰρ, Λουβούχκα καὶ Τρεβίνης. Τὰ πρὸς Δ., ΜΔ. καὶ ΒΔ. ὅμως συνάπτονται πρὸς τὸν Σκάρδον διὰ τοῦ ὄρους Δόρμιτορ, ὅστις εἰς τὰ ὅρια τοῦ Μαυροβουνίου ἀποτελεῖ τὸν κεντρικὸν πυρῆνα τῆς ὀρογραφικῆς ἀναπτύξεως, πρὸς ὃν συνδέονται τὰ ὄρη Δούγας, Οὐτάχ, Βολογιὰκ, Δυμὸχ, Γράδες, Μορινὰ, Βάβα κλπ.

Οἱ γεωγράφοι δὲν εἶναι ὡσαύτως σύμφωνοι περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῶν τοπογραφικῶν ὀνομάτων τῆς Ἑρζεγοβίνης. Οἱ μὲν ἐξευρωπαΐζουσι τὰ ὀνόματα, ἄλλοι δὲ τηροῦσι τὴν σλαβικὴν προφοράν· ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τὴν ὀρθογραφίαν ἣν ὁ Sainte-Marie τηρεῖ ἐν τῇ περὶ Ἑρζεγοβίνης γεωγραφικῇ μελέτῃ αὐτοῦ.

Αἱ Διναρικαὶ Ἄλπεις λαμβάνουσι διάφορα εἰδικὰ ὀνόματα· οὕτως ὁ ὄγκος ὅστις ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν πηγῶν τοῦ Ναρέντα, τοῦ Ῥάμα καὶ τοῦ Βέρβου, ἀποτελεῖ τὴν σειρὰν τοῦ ὄρους Δινάρα, οὗ τὸ μῆκος, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ μέχρι Βόζνοκ εἶναι 315 ἕως 316 χιλιόμετρα, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος παραλλάσσει κατὰ πολὺ, καθόσον, ἐνῷ μεταξὺ τῶν πηγῶν τοῦ Ῥάμα καὶ Βέρβου εἶναι 11,298 ἕως 18,830 μ., μεταξὺ τῶν πηγῶν τοῦ Ναρέντα καὶ τοῦ Δρίνα ἀνέρχεται καὶ μέχρι 37,660 μ. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη μετ' αὐτὸ εἶναι τὸ Σατὼρ καὶ τὸ Σταρελίνα, συνεχῆ πρὸς τὸ ὄρος Δινάρα καὶ ὕψους 1790 μέτρων, τὸ Ῥαδούτζα-πλανίνα μεταξὺ τῶν πηγῶν τοῦ Ῥάμα καὶ Βέρβου, ὕψους 1566 μέτρων, τὸ Βιτόβνια-πλανίνα πρὸς τὸν Ναρένταν, τὸ Βισότσικα διαχωρίζον τὸν Ναρένταν ἀπὸ τοῦ Δρίνα, τὰ ὄρη Τζαβούλια, καὶ πρὸς νότον τούτων τὰ ὄρη Τρέλα κατὰ μῆκος τοῦ ῥοῦ τοῦ Ναρέντα, τὰ ὄρη Πορὶμ, Λεπὲτζ καὶ Βέλεσ ἀπολήγοντα ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ καὶ ὕψους 1254 μέτρων, τὸ Τρεσκοβίτζα-πλανίνα τοῦ ὁποίου ἡ πρὸς Α. κλιτὺς εἶναι πυκνὰ κατῳκημένη καὶ καλῶς καλλιεργημένη, εἶναι δὲ ὕψους 2068 μέτρων, τὸ Βούτσκια-πλανίνα σχεδὸν πάντη γυμνὸν καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ἔδαφος παράγει δένδρα στρεβλὰ καὶ ῥαχιτικὰ, καὶ τὸ Λελία, ὃ εἶναι ξηρόν. Τὸ Γρέδελ, Λεβέρσνικ καὶ Δύμοσ εἶναι τραχέα ἀλλὰ δασώδη ἐπὶ τῶν κλιτύων αὐτῶν. Τὸ Γεμέρνα-

πλανίνα κοσμεῖται ὑπὸ δασῶν πευκῶν εἰς τὰ κάτω αὐτοῦ μέρη. ΝΑ. τοῦ Γρέδελ τὸ ὄρος Σουττίνα φθάνει ὕψος 1532 μέτρων, τὸ δὲ Βολουιὰκ ὕψος 2002 μέτρων· τοῦτο μετὰ τῆς κορυφῆς τοῦ Τρεσκοβίτσα παριστᾷ τὸ μέγιστον ὕψος τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων. Πρὸς τὸ Γεμέρνα-πλανίνα συνέχεται ΝΔ. τὸ Ἰαβὲρ, τὸ ὁποῖον συνδέεται μετὰ τοῦ Βιαλατσίκα μεταξὺ Φοζνίκα καὶ Μετόκια. Τοῦτο μετὰ τοῦ Σβίνζε καταλήγει εἰς τὸ ὀροπέδιον τῆς Νεβεσίνης καὶ συνδέεται πρὸς Β. μετὰ τοῦ ὄρους Μοριμέ.

Τὰ κυριώτερα ὄρη ἅτινα διέρχονται ἐκ Δ. πρὸς Α. εἶναι Δόρμιτορ, Σινζαβὶν, τὰ ὄρη Τρογλάβα-σομίνα, τὸ Βιδούσχα-πλανίνα καὶ τὸ Γραδίνα-πλανίνα μεταξὺ τῶν πεδιάδων τῆς Λουβίνης καὶ Πόποβο.

Πρὸς Α. καὶ ΝΑ. πολλαὶ μεγάλαι κοιλάδες κρατηροειδεῖς διαχωρίζουσι τὰ ὄρη τῆς Βοσνίας ἀπὸ τῶν ὄγκων τῆς Σερβίας. Ἡ ἀξιολογωτάτη πασῶν εἶναι ἡ πεδιὰς τοῦ Νοβιβασὰρ, ὅπου συναντῶνται μέγα πλῆθος χειμάρρων καὶ ἡ ὁποία κατέχει ὅλας τὰς διαβάσεις τῆς χώρας. Αὕτη εἶναι ἡ στρατηγικὴ κλεὶς τῆς χώρας ταύτης τῆς Τουρκίας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ κυβέρνησις ζητεῖ νὰ καταστήσῃ ταύτην κύριον σταθμὸν τοῦ μέλλοντος δικτύου τῶν βορειοανατολικῶν σιδηροδρόμων.

Σχεδὸν ἅπασαι αἱ σειραὶ τῶν ὀρέων τῆς Βοσνίας ἀνυψοῦνται καθόσον προχωροῦσι πρὸς μεσημβρίαν τῆς χερσονήσου. Τὸ μέσον αὐτῶν ὕψος, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς δὲν φθάνει τὰ χίλια μέτρα, ἀνορθοῦται κατὰ τὸ ἥμισυ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Βοσνίας. Ἐπὶ τῶν ὁρίων δὲ τοῦ Μαυροβουνίου ὁ ὄγκος τοῦ Δόρμιτορ ἀνυψοῖ τὰς λευκὰς αὐτοῦ πυραμίδας ἐπὶ πλέον τῶν 2,500 μέτρων. Κύκλῳ τοῦ ὡραίου τούτου ὄρους, τὸ ὁποῖον μάτην ἐδοκίμασαν οἱ περιηγηταὶ νὰ ἀναβῶσιν, ἡ χώρα ἔχει καθόλου χαρακτῆρα ὀροπεδίου διατεμνομένου ὑπὸ βαθέων κοιλωμάτων, τῶν ὁποίων τὰ μὲν εἶναι ἀνοικτὰ πρὸς τὰ μέρη τῆς Ἑρζεγοβίνης, τὰ δὲ περικυκλοῦνται ἐντελῶς ὑπὸ βράχων ὡς αἱ κοιλάδες τοῦ Μαυροβουνίου.

Αἱ μεταξὺ πάντων τῶν ὀρέων κοιλάδες εἶναι ὀλιγάριθμοι, καὶ ἀποτελοῦσι τὴν καλλιεργημένην γῆν τῆς χώρας. Μνημονεύομεν ἰδίως τῆς πεδιάδος τοῦ Πόποβο, τῆς τοῦ Γλάμοζ καὶ Δύβνο, ἀριθμούσας 753 χιλιόμετρα περιφέρειαν. Ἡ μᾶλλον ἐκτεταμένη εἶναι ἡ πεδιὰς τοῦ Κυπρέσκο.

Ὑδρογραφία.

Ἡ Ἑρζεγοβίνη ἔχουσα δύο συστήματα ὀρέων ἔχει δι' αὐτὸ καὶ δύο δεξαμενὰς τῶν ὑδάτων αὐτῆς. Διὰ τοῦ Ναρέντα συνεισφέρει ΝΔ. εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διὰ τοῦ Δρίνα ΝΑ. εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Ἐξαιρέσει τοῦ Ναρέντα ἅπαντα τὰ ποτάμια, οἱ χείμαρροι καὶ τὰ ῥύακια ἅτινα διαβρέχουσι τὴν χώραν, ἔχουσι προδιαγεγραμμένην ἐκ τῶν προτέρων τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῶν παραλλήλων στοίχων τῶν ὀρέων, καὶ ῥέουσιν ἀπὸ νότου καὶ ἀνατολῶν πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς διὰ τῶν προκεχαραγμένων αὐτοῖς αὐλάκων. Κατ' ἀποστάσεις οἱ τιτανώδεις οὗτοι τοῖχοι διακόπτονται ὑπὸ στενῶν σχισμάτων, ἐν οἷς πίπτοντα τὰ ὕδατα διά τινος αἰφνιδίας ἐκτροπῆς εἰσρέουσιν εἰς τὸν βυθὸν ἄλλου αὔλακος. Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι αἱ κοιλάδες διὰ τῶν τοιούτων ῥευμάτων θὰ παρεῖχον φυσικὰς ὁδοὺς, διὰ τῶν ὁποίων νὰ ἀνέρχηταί τις εἰς τὰ ὀροπέδια· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι οὐδαμῶς ἀληθές· τὰ πλεῖστα τῶν στενοπόρων τούτων εἶναι λίαν δυσπρόσιτα, καὶ ἐνόσῳ δὲν κατασκευασθῶσι μεγάλαι ὁδοὶ, εἰς πολλὰ μέρη διὰ νὰ μεταβῇ τις ἀπό τινος τόπου εἰς ἄλλον θὰ ἦναι ἠναγκασμένος νὰ ἀναρριχᾶται ὑψηλοὺς τοίχους. Ἡ ἔλλειψις μέσων συγκοινωνίας καθιστᾷ ἰδίως τοσοῦτον ἐπιπόνους καὶ ἐπικινδύνους τὰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Ἑρζεγοβίνῃ.

Οὔτε σπηλαίων οὔτε καταβοθρῶν στεροῦνται ἡ Ἑρζεγοβίνη καὶ Βοσνία. Σποράδην ἀπαντῶσιν ἐπὶ τῶν βράχων ὀπαὶ βάθους 20 μέχρι 30 μέτρων, ὅμοιαι πρὸς κρατῆρας. Τὸ ἔδαφος εἶναι οὕτως εἰπεῖν διεσχισμένον καὶ διατετρυπημένον ὑπὸ βόθρων, ἐν οἷς ἀφανίζονται τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς οὕτως, ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν αἱ ὑπόγειοι δεξαμεναὶ ἐκχειλίζουσιν ἐκ τῆς ἐπιφανείας. Ὁ ὑδραυλικὸς ὀργανισμὸς τῆς πολυσχιδοῦς ταύτης χώρας δύναται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος νὰ μεταβληθῇ. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, λίμνη τις σημειουμένη ἐπὶ τῶν χαρτῶν δὲν ὑπάρχει πλέον, διότι αἱ ἐσωτερικαὶ ὀπαὶ τῶν βράχων ἀπηλλάγησαν τῶν προσκλύσεων αἵτινες τὰς ἀπέφρασσον, τοὐναντίον δὲ νέα λίμνη ἐσχηματίσθη, διότι αἱ διώρυγες ἐξηφανίσθησαν.

Μόνος ὁ ποταμὸς Ναρέντας ἐκβάλλει πρὸς δυσμὰς εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ἅπαντα δὲ τὰ λοιπὰ ῥεύματα ἀκολουθοῦσι τὴν γενικὴν ἀπόκλισιν τοῦ ἐδάφους καὶ κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν.

Ὁ Ναρέντας σχηματίζεται ἐκ τῶν ῥευμάτων τῶν ὀρέων Μορινὲ, Τζινέρμο, Γρέδελ καὶ Δυμὸχ, περιγράφει δὲ ἐν τῇ ἄνω αὐτοῦ πορείᾳ μέγαν κύκλον ἐν μέσῳ δύω στοίχων ὀρέων ἀποτόμων καὶ λίαν ὑψηλῶν, ἅτινα συστενοῦσι τὴν κοίτην αὐτοῦ καὶ δίδουσιν εἰς αὐτὸν τὴν ὄψιν ὀρμητικοῦ χειμάρρου. Ἐν Κονίτζᾳ ὑπάρχει γέφυρα λίθινος ἐκ πέντε τόξων, φέρουσα χρονολογίαν τοῦ 1093. Ἐν Μοστὰρ, τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἑρζεγοβίνης, ὁ Ναρέντας διέρχεται ὡραιοτάτην γέφυραν ἐξ ἑνὸς τόξου, χρονολογουμένην ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ῥωμαίων καὶ οἰκοδομηθεῖσαν τῇ διαταγῇ τοῦ Τραϊανοῦ τῷ 98 μ. Χ. Παρὰ τῷ Μέλκοβιτζ εἰσέρχεται εἰς τὴν αὐστριακὴν χώραν ἔχων μέσον πλάτος 20 μέχρι 25 μέτρων καὶ βάθος 7 ἢ 8 μέτρων, ἐκβάλλει δὲ εἰς τὴν

θάλασσαν πλατύτατος, διὰ δύω βραχιόνων περικυκλωμένων ὑπὸ βάλτων.

Τὸ ὕψος τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐν μὲν ταῖς πηγαῖς εἶναι 3,500 ποδῶν, κάτωθεν δὲ τῆς Κονίτζας οὐχὶ πλέον τῶν 1500 ποδῶν· εἶναι λοιπὸν ἀπόκλισις 2000 ποδῶν, καθ' ἣν ὁ Ναρέντας κατέρχεται ὁρμητικός. Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὀλίγον ἄνωθεν τῆς Μοστὰρ ἡ φορὰ αὐτοῦ εἶναι τοσοῦτον ὁρμητική, ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ πλατυνθῇ ἕνεκα τῆς στενότητος τῆς κοίτης αὐτοῦ, ἀναγκάζεται νὰ σκάψῃ δίοδον διὰ χαράδρας 12 ἕως 15 μέτρων μακρᾶς, τῆς ὁποίας οἱ βράχοι εἶναι χρώματος ὑδατείου. Ὁ Ναρέντας εἶναι πλωτὸς διὰ πλοίων μέχρι Κρουσεβίκας, δι' ἀτμοπλοίων δὲ 150 τόνων τὸ πολὺ ἀπὸ τοῦ Μετκοβίχτ μέχρι τῶν ἐκβολῶν. Δύο σιδηραῖ γέφυραι πρόκειται νὰ οἰκοδομηθῶσι προσεχῶς ἐν Ζαβλανίκᾳ διὰ πέρασμα ἁμαξῶν, ὥστε οὕτω νὰ συγκοινωνῇ ἡ Μοστὰρ μετὰ τοῦ Σεραγέβο δι' ὁδοῦ ἐχούσης λειοτέραν ἀπόκλισιν τῆς νῦν.

Τὰ ἐπιρρέοντα εἰς τὸν Ναρένταν ποτάμια εἶναι δέκα ἐκ τῆς δεξιᾶς ὄχθης καὶ ἑπτὰ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς, τὰ ὀνομαστότατα.

Πρὸς τὴν δεξαμενὴν τῆς Μαύρης θαλάσσης ὁ Δρίνας, σχηματιζόμενος ἐκ τῆς ἑνώσεως τοῦ Τάρα καὶ Πίβα, διαχωρίζει τὸ βιλαέτιον τῆς Βοσνίας ἀπὸ τῆς Σερβίας καὶ χύνεται εἰς τὸν Σάβην, ὅστις κομίζει τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἰς τὸν Δούναβιν. Τὰ ἐπιρρέοντα εἰς τὸν Τάραν, τὸν Πίβαν καὶ τὸν Δρίναν ποτάμια δὲν εἶναι ἄξια λόγου.

Οἱ χείμαρροι ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἑρζεγοβίνης ἀπόλλυνται ἐν ταῖς λίμναις, μετὰ πορείαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μακράν, δι' ὑπογείων καταβοθρῶν. Οἱ ἀξιολογώτατοι εἶναι ὁ Ζέχα, ὁ Μύσικα καὶ ὁ Μόκοστακ. Περιεργότατος εἶναι ὁ δρόμος τοῦ Τρεβινίτζα ἐν τῇ δυτικῇ Ἑρζεγοβίνῃ, ὅστις ἀπολήγει εἰς βάλτους ἄνωθεν τῆς Τρεβίνης. Οὗτος φαίνεται καὶ γίνεται ἀφανὴς διὰ νὰ ἀναφανῇ πάλιν· εἷς τῶν βραχιόνων αὐτοῦ, ὁτὲ μὲν ὁρατός, ὁτὲ δὲ ἀφανής, ἑνοῦται πρὸς τὸν Ναρένταν διερχόμενος τὴν πεδιάδα τοῦ Κοτάση. Ἐν ταῖς πηγαῖς τὸ πλάτος αὐτοῦ εἶναι 20 βημάτων περίπου, κάτωθεν τῆς Τρεβίνης εἶναι 50 ἕως 60 βημάτων, τὸ δὲ βάθος αὐτοῦ 3 ἕως 4 ποδῶν. Τὰ λοιπὰ ῥέοντα ὕδατα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας εἶναι ῥυάκια σχηματιζόμενα ἐξ ὑδάτων βροχῶν, καὶ τὰ ὁποῖα χάνονται ἢ εἰς ἀπεράντους καταβόθρας ἢ εἰς τὰς χαράδρας τῶν ὀρέων.

Ὡς βλέπει τις ἐκ τῆς δοθείσης περιγραφῆς, αἱ δεξαμεναὶ τῶν ὑδάτων τῆς Ἑρζεγοβίνης, αἱ παροδικαὶ κατακλύσεις, προερχόμεναι ἐξ ὑπερεκχειλίσεως τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς, καλύπτουσι συχνὰ τοὺς ἀγρούς. Ἐκ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ὑδάτων μένει λάσπη καὶ βόρβορος, ἅτινα εἶναι αἴτια ἀναθυμιάσεων ἐπικινδύνων καὶ πυρετῶν, καὶ καθιστῶσιν οὕτω τὴν ἐν τῇ χώρᾳ διαμονὴν λίαν ἐπικίνδυνον. Ἐν Ἑρζεγοβίνῃ ἀπαντῶσι μόνον δύω πεδιάδες ἀξιόλογοι ὑπὸ στρατηγικὴν ἔποψιν· ἡ τῆς Γαβέλλας, κατεχομένη ὑπὸ τῶν βάλτων τοῦ Οὔτουβο, καὶ ἡ τοῦ Γράχοβο, ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ Μαυροβουνίου.

Ἕπεται συνέχεια.

ΥΛΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΕΝΤΟΜΩΝ

Μεταξὺ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα εἶνε ἄξια ἁπάσης τῆς ἡμετέρας προσοχῆς, καταλεκτέον ἐν τοῖς πρώτοις καὶ τοῦτο, τὸ περὶ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως τῶν ἐντόμων. Τὰς ἑπομένας δὲ περιέργους λεπτομερείας, καθ' ὅσον ἀποβλέπει τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀνέγνωμεν ὄχι πρὸ πολλοῦ εἰς ἀγγλικόν τι περιοδικὸν σύγγραμμα· «Ὁ ἵππος, ὁ λέων, ὁ ἐλέφας εἶνε βεβαίως ζῶα διαπρέποντα ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν αὐτῶν δύναμιν, ἀλλ' ἂν παραβληθῶσι πρὸς τὸ ἀσθενέστατον τῶν ἐντόμων, θὰ μείνωσι κατησχυμένα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα θηρία. Τῶν ἐντόμων ἡ δύναμις καταδεικνύεται εἰς τὸ πήδημα, εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὴν πτῆσιν καὶ ἐνίοτε καὶ εἰς ἄλλας ἐνεργείας. Ἔντομα τινὰ τόσον ταχέως τρέχουσιν, ὥστε ἂν κατὰ ἴσην ἀναλογίαν ἄνθρωπός τις εἶχε τὴν αὐτὴν ταχύτητα, θὰ διέτρεχε 30 ἀγγλικὰ μίλια εἰς ἓν λεπτὸν τῆς ὥρας, τουτέστι θὰ ἔτρεχε ἑξήκοντα φορὰς ταχύτερον τῆς σιδηροδρομικῆς μηχανῆς. Ἡ ἀκρὶς, τῇ βοηθείᾳ τῶν πτερῶν της, πηδᾷ διάστημα ἴσον περίπου πρὸς τὸ διακοσιαπλάσιον διάστημα τοῦ μήκους τοῦ σώματός της· ὁ ἄνθρωπος, ἐν ἴσῃ ἀναλογίᾳ, ἔπρεπε νὰ κάμνῃ πηδήματα ἴσα κατὰ τὸ διάστημα πρὸς τὸ τέταρτον ἀγγλικοῦ μιλίου. Ὁ ψύλλος πηδᾷ ἐπίσης διακοσιαπλάσιον διάστημα τοῦ μήκους του, ὑπελογίσθη δὲ ὅτι ἂν ὁ ἵππος ἠδύνατο νὰ πηδήσῃ ἐν τοιαύτῃ ἀναλογίᾳ πρὸς τὸ σῶμά του, δι' ἑνὸς ἅλματος θὰ ὑπερεπήδα τὰ Βραχώδη ὄρη. Πολλὰ ἔντομα πηδῶσι τῇ βοηθείᾳ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ σώματός των. Εἶδός τι κανθάρων, οἱ καλούμενοι πηδηταὶ κάνθαροι, ἀναπηδῶσι καθέτως ὅταν τύχῃ νὰ κεῖνται ὕπτιοι, τῇ βοηθείᾳ ἀκανθοειδοῦς τινος ὀσταρίου εὑρισκομένου ἐντὸς μικροῦ κοιλώματος ὄπισθεν τοῦ θώρακος, ὅπερ ἐνεργοῦν ὡς τι μηχανικὸν ἐλατήριον ἀνατινάσσει τὸ ζωῦφιον εἰς τὸν ἀέρα, εἰς πολλῶν δακτύλων ὕψος. Εἴδη τινὰ μυιῶν ἔχουσι πτερὰ δυνατὰ, ὅσον δὲν δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ. Ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας τὰς βλέπεις νὰ κυνηγῶσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν τελμάτων μικρὰ ἔντομα, ἐξ ὧν τρέφονται. Στρέφουσι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, πηδῶσι, χύνονται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, διακόπτουσι τὴν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν πορείαν των διαγράφουσαι ὀρθὴν γωνίαν, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ φαίνωνται κουρασμέναι, καὶ ταῦτα μετὰ ταχύτητος μεγίστης, ἕνεκα τῆς ὁποίας οὐδεὶς δύναται νὰ τὰς συλλάβῃ. Συγγραφεύς τις διηγεῖται ὅτι μυῖά τις ἐκ τούτων ἐπιάσθη ὑπό τινος ἐπιβάτου ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης ἐν ᾧ ἡ πλησιεστέρα ξηρὰ, ἡ ἀφρικανικὴ ἀκτὴ, ἀπεῖχε 500 μίλια. Ἄλλοτε παρετήρησαν ταπεινὴν μέλισσαν ν' ἀκολουθῇ τὸν σιδηρόδρομον. Εἴκοσι μίλια τὴν ὥραν διέτρεχε τὸ ζωῦφιον, ἂν καὶ εἶχε ἐναντίον τὸν ἄνεμον· ἂν δέ τις ὑπολογίσῃ τοὺς ἀπείρους ἑλιγμοὺς, οὓς ἔκαμε ἐμπρὸς ὀπίσω, δεξιὰ ἀριστερὰ, θὰ ἴδῃ ὅτι ἔτρεχε καὶ ταχύτερον ἀκόμη τοῦ σιδηροδρόμου. Κάνθαροί τινες, ἀναλόγως τοῦ σώματός των, πετῶσι ταχύτερον παντὸς ἱπτηνοῦ· διηγεῖται δὲ ὁ μέγας Λιννᾶος ὅτι χρυσαλίς τις διέτρεξεν ἑκατὸν μίλια διὰ μιᾶς μόνης πτήσεως· προστίθησι δὲ ὁ αὐτὸς φυσιοδίφης, ὅτι ἂν τοῦ ἐλέφαντος ἡ προβοσκὶς εἶχε κατ' ἀναλογίαν ὅσην δύναμιν ἔχει ἡ κεραία τοῦ κανθάρου, θὰ ἠδύνατο ἐκεῖνος νὰ μετακινήσῃ ὄρη. Τίς δὲν παρετήρησεν ὅτι ὁ κάνθαρος ἀνασηκόνει, διὰ νὰ διαφύγῃ, τὰ διάφορα πράγματα ὑπὸ τὰ ὁποῖα τὸν κρατοῦσι τρόπον τινὰ αἰχμάλωτον; Καὶ αὐτὸς ὁ παλαιὸς Πλίνιος λέγει, ὅτι ἄν τις συγκρίνῃ τὰ βάρη, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ βαστάσωσιν οἱ μύρμηκες πρὸς τὰς διαστάσεις τοῦ σώματός των, θὰ φθάσῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οὐδὲν ζῶον εἶναι ἀναλόγως ἰσχυρότερον.»

Σ.

ΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΕΩΣ ΠΡΟΟΔΟΙ

Ἡ μάθησις καθιστᾷ τὴν ἐργασίαν παραγωγικωτέραν. Ἐὰν ὅλος ὁ σῖτος ὁ συγκομιζόμενος σήμερον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔπρεπε νὰ ἁλωνισθῇ καὶ ἀλεσθῇ μὲ τὰ τεχνικὰ μέσα τῶν ἀρχαίων χρόνων, μόλις ἤθελεν ἐξαρκέσει εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν. Εὐτυχῶς διὰ τῶν μηχανῶν τὸ ἔργον τοῦτο ἐκτελοῦσι σήμερον ὀλιγάριθμοί τινες ἐργάται. Ἡ ἐργασία διευθυνομένη ὑπὸ τῆς διανοίας κατασκευάζει τὰς οἰκίας μας, τὰς γεφύρας, τοὺς σιδηροδρόμους, τὰ πλοῖα, τὰ ὡρολόγια, τὰ κλειδοκύμβαλα, τὰ πιεστήριά μας, αὐτὴ ἐν ἑνὶ λόγῳ παράγει τὴν κυκλοφορίαν.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἀνυψώνει τὸν ἐργάτην. Ὅταν ὁ ἐργάτης ἀνατραφῇ καὶ διδαχθῇ ἐπίσης καλῶς, ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν τάξεων ὅσοι δὲν ἐργάζονται μὲ τὰς χεῖρας, θέλει ἀποκτήσει καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν ὑπόληψιν. Ὁ Κιγκιννάτος ἀροτριῶν τὸν ἀγρόν του, ὁ Φραγκλῖνος στοιχειοθετῶν εἰς τὸ τυπογραφεῖον καὶ ὁ Οὔγ Μίλλερ ἐργαζόμενος εἰς τὸ λατομεῖον, οὐδενὸς ἄλλου ἦσαν κατώτεροι, τοὐλάχιστον δι' ἐκείνους, ὅσων ἡ ὑπόληψις ἔχει ἀξίαν τινά.

WICKERSHAM.

***

Ἐν Ἀγγλίᾳ, τὸ ποσὸν τῆς δυνάμεως τῶν ἐξ ἀτμοῦ ἵππων, τῶν κινούντων τὰς δαιμονίους αὐτῆς μηχανὰς, ὑπολογίζεται εἰς 3,650,000· ἀλλ' ἑκάστου ἵππου ἀτμοῦ ἡ δύναμις ἀναλογεῖ πρὸς τὴν δύναμιν 21 ἀνδρῶν· ἄρα ἐκ τῶν ἀτμομηχανῶν τῆς Ἀγγλίας παράγεται δύναμις 76 περίπου ἑκατομμυρίων ἀνδρῶν. Τὰ δὲ 76 ταῦτα ἑκατομμύρια ἀνδρῶν τελείων, ἀνδρῶν ἐργατικῶν, ὑποθέτουσι πληθυσμὸν 300 ἑκατομμυρίων· ὥστε ἡ Μ. Βρεττανία διὰ τῶν ἀτμομηχανῶν της ἐκτελεῖ ἔργα τὰ ὁποῖα ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἐκτελέσωσι, διὰ μόνων τῶν βραχιόνων φιλοπονοῦντες· καὶ ἀληθῶς, τίνες Τιτάνιοι ἢ Γιγάντειοι βραχίονες ἤθελον δυνηθῆ ὡς ὁ ἀτμὸς νὰ σύρωσι τὰς φορταγωγοὺς ἁμάξας τῶν σιδηροδρόμων βάρους 160 τόνων, ἢ νὰ ἀνακινῶσι σφύρας 40,000 χιλιογράμμων, ἢ τοὺς ἰσχυροὺς ἀεροφόρους φυσητῆρας τοὺς ἀναῤῥιπίζοντας τὸ φλογερὸν πῦρ τῶν ὑψιτενῶν καμίνων, ἐν αἷς τήκονται τὰ μέταλλα;

Ι. Α. ΣΟΥΤΣΟΣ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

6.—Διατί τὰ σώματα εἶναι συμπιεστά, δηλ. ἄλλα μὲν πιεζόμενα ὡς ὁ ἀὴρ, ἄλλα σφυρηλατούμενα ὡς τὰ μέταλλα, δύνανται νὰ καταλαμβάνωσι μικρότερον χῶρον;

Διότι τὰ μόρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων κεῖνται οἱ πόροι, πιεζόμενα ἢ σφυρηλατούμενα, πλησιάζουσι πρὸς ἄλληλα, καταλαμβάνοντα τὴν θέσιν τῶν πόρων. Διὰ τοῦτο ἐκεῖνα τῶν σωμάτων συμπιέζονται περισσότερον ὅσα εἶναι μᾶλλον πορώδη.

7.—Διατί ἐνίοτε ὅταν ῥίψωμεν σφαῖραν διὰ πυροβόλου ὅπλου ἐπὶ ὑέλου παραθύρου, αὕτη δὲν θραύεται ὁλοτελῶς, ἀλλὰ σχηματίζει μόνον ὀπὴν κυκλικὴν ἴσην σχεδὸν πρὸς τὸ μέγεθος τῆς σφαίρας;

Διότι ἕνεκα τῆς μεγίστης ταχύτητος τῆς σφαίρας τὰ μόρια τὰ ὁποῖα αὕτη ἐγγίζει ἐκτοπίζονται πρὸς τὰ πρόσω τόσον ταχέως, ὥστε δὲν προφθάνουσι νὰ μεταδώσωσι τὴν κίνησίν της καὶ εἰς τὰ παρακείμενα μόρια.

8.—Διατί τὰ κάστανα ἐκρήγνυνται μὲ κρότον, ὅταν δὲν τὰ χαράξωμεν πρὶν ἢ τὰ θέσωμεν ὑπὸ τὴν θερμὴν τέφραν;

Διότι τὰ κάστανα ὑπὸ τὸν φλοιὸν καὶ ἐντὸς τῆς οὐσίας των ἐμπεριέχουσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀέρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὕδωρ ἐν εἴδει ὑγρασίας. Ὅταν ὁ ἀὴρ οὗτος καὶ τὸ ὕδωρ θερμανθῶσι διαστέλλονται, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσι, διότι ὁ φλοιὸς τὰ συγκρατεῖ. Ἀλλ' ὅταν θερμανθῶσιν ἀρκούντως, ἡ διασταλτικὴ των δύναμις ὑπερνικᾷ τὴν ἀντίστασιν τοῦ φλοιοῦ καὶ ἐξέρχονται μὲ ὁρμήν. Ὅταν ὅμως χαράξωμεν τὸ κάστανον, εὑρίσκουσι ἐλευθέραν τὴν διέξοδον καὶ ἐξέρχονται. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἓν τεμάχιον ξύ-

λου ἢ ἄνθρακος ἀναμμένου ἐκρήγνυται πολλάκις μὲ κρότον καὶ τινάσσει σπινθῆρας, διότι ὁ ἐμφωλεύων εἰς τοὺς πόρους του ἀὴρ, διαστελλόμενος ὑπὸ τῆς θερμότητος, συμπαρασύρει καὶ τεμάχια τοῦ ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα ἀνθίστανται εἰς τὴν ἔξοδόν του.

9.—Διατί ἐν καιρῷ χειμῶνος βλέπομεν ἐξερχόμενον ἐκ τῶν μυκτήρων καὶ τοῦ στόματος τῶν ζώων εἶδός τι καπνοῦ;

Διότι ὁ ἐκπνεόμενος ἀὴρ, ἐκ τῶν πνευμόνων ἐρχόμενος, εἶναι πολὺ θερμότερος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἰδίως ἐν καιρῷ χειμῶνος, φέρει δὲ καὶ μεγάλην ποσότητα ἀτμῶν ὕδατος ἐν ἀοράτῳ καταστάσει. Ἐρχόμενος δὲ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ψυχροῦ ἀέρος ἀποψύχεται, μεταδίδων εἰς αὐτὸν μέρος τοῦ θερμαντικοῦ του. Ἀλλ' ἀποψυχόμενος δὲν δύναται πλέον νὰ κρατήσῃ ἐν ἀοράτῳ καταστάσει τοὺς ἐνυπάρχοντας ἀτμοὺς, οἵτινες συμπυκνοῦνται καὶ καθίστανται ὁρατοί. Τοῦτο ὅμως συμβαίνει κατὰ τὸν χειμῶνα, κατὰ δὲ τὸ θέρος μόνον τὴν πρωΐαν, ὅτε ἡ ἀτμοσφαῖρα περιέχει ἀρκετοὺς ἀτμοὺς ὕδατος ἐν ἀοράτῳ καταστάσει, ἀδυνατεῖ δὲ νὰ διαλύσῃ καὶ ἄλλους. Ἀλλὰ περὶ τὰ μέσα τῆς ἡμέρας κατὰ τὸ θέρος, ὅτε πολλάκις ἡ θερμοκρασία τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος εἶναι ἀνωτέρα τοῦ ἐκ τῶν πνευμόνων ἐκπνεομένου, οἱ ἀτμοὶ οἱ ἐκ τῶν μυκτήρων καὶ τοῦ στόματος τῶν ζώων ἐξερχόμενοι ὄχι μόνον δὲν συμπυκνοῦνται, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον διαλύονται καὶ καθίστανται ἐντελῶς ἀόρατοι.

Ο ΜΑΥΡΟΣ Ο ΕΠΙΘΥΜΩΝ ΝΑ ΗΝΕ ΛΕΥΚΟΣ

Πολλάκις θέλομεν νὰ φαινώμεθα εἰς τὸν κόσμον πᾶν ἄλλο παρ' ὅ,τι εἴμεθα πράγματι.

Ὁ ταγματάρχης Βοουδὶτς, ἀπεσταλμένος παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσαντὺ (λαοῦ τῆς Ἀφρικῆς), ἐπιθυμῶν νὰ ἀρέσῃ εἰς τοὺς αὐλικοὺς Μαύρους καὶ εἰς τὰς ἐκ τῆς συνοδίας τῆς βασιλίσσης κυρίας, ἔκαμε τὰς προσωπογραφίας των. Ὁ βασιλεὺς, θαυμάσας τὴν ἐκπληκτικὴν ὁμοιότητα τῶν προσωπογραφημάτων τούτων, ἐζήτησε νὰ ζωγραφηθῇ καὶ ὁ ἴδιος. Εἶχεν ἤδη πολλάκις καθήσει ἀπέναντι τοῦ ζωγράφου, καὶ σηκωθῆ πολλάκις διὰ νὰ ἴδῃ τὰς προόδους τῆς εἰκόνος, ὅτε ὁ Κ. Βοουδὶτς ἐνόμισεν ὅτι παρετήρησεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως ἀνησυχίαν τινὰ καὶ μορφασμὸν ἐκφράζοντα τὴν στενοχωρίαν ἀνθρώπου, ὅστις ἐπιθυμεῖ κἄτι, ἀλλὰ δὲν δύναται καὶ νὰ εὕρῃ φράσιν τινὰ, ἐξ ἧς νὰ μαντευθῇ ἡ ἰδέα του. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ζωγράφος ἐπέμεινε παρὰ τῇ Α. Μεγαλειότητι παρακαλῶν Αὐτὴν νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ ἐκφράσῃ τὴν σεπτὴν Αὐτῆς ἐπιθυμίαν, ὁ πτωχὸς μαῦρος βασιλεὺς ἐπέθηκε πέρας εἰς τοὺς ἐνδοιασμούς του, καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν δὲν ὑπῆρχε μέσον νὰ τὸν ζωγραφήσῃ λευκόν.

Μὴ γελᾶτε διὰ τὸν πτωχὸν Ἀφρικανόν! Πᾶς ἄνθρωπος εἶνε βασιλεὺς μαῦρος, καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν θὰ ἤθελε νὰ φανῇ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ ὑπὸ χρῶμα διάφορον ἀπὸ ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ φύσις τὸν ἐμουντζούρωσε.

Henri Heine.

ΕΠΙ ΤΩι ΘΑΝΑΤΩι ΤΗΣ ΘΥΓΑΤΡΟΣ ΜΟΥ
ΝΑΘΑΛΙΑΣ

Τώρα, πάνθίζ' ἡ κυκλαμιὰ καὶ κάθε σπόρο πῶχει
Κρυφὸ κρεββάτι μὲς 'ς τὴ γῆ ξυπνᾷ τὸ πρωτοβρόχι,
Ποῦ πρὶν ἀρχίσουν ἡ χιονιαῖς, ἡ πάχνη, τ' ἀγριοκαῖρι
Ξεγελασμένα τὰ κλαριὰ μὲ τὴ στερνὴ γλυκάδα
Πωλόγυρά του φεύγοντας σκορπᾷ τὸ καλοκαῖρι
Στολίζονται μὲ μυρωδιαῖς, μ' ἀνθοὺς, μὲ πρασινάδα —
Τώρα, παιδί μου, ἐζήλεψες τὸ στεῖρο τὸ σκοτάδι,
Τοῦ τάφου τὰ στολίσματα, τὴν ἐρημιὰ, τὸν ᾅδη!

Μοσχοβολᾷ ἡ ἀλιφασκιὰ, μικρή μου Ναθαλοῦλα,
Τὰ ῥίκη, ἡ δάφναις, ἡ μυρτιαῖς ποτίζονται δροσοῦλα
Καὶ τὸν ἀγέρα πλημμυροῦν μὲ τὴν ἀναπνοή τους.
'Σ τὸν ἥλιο τοῦ φθινόπωρου σὰ ζωντανὰ λουλούδια
Οἱ καλογιάννοι χαίρονται. Μὲ τὴ γλυκειὰ φωνή τους
'Σ τὸ βάτο π' ἀκουρμένεται λαλοῦν τὰ στεφανούδια
Τὰ βάσανα τῆς ξενιτειᾶς... Καὶ σὺ 'ς τὸ γέροντά σου
Στέλνεις, παιδί μου, ἀνέλπιστα, τὰ νεκρολίβανά σου;

. . . . . .

'Σ τὸν πολυτάραχο γιαλὸ τοῦ κόσμου μιὰν ἡμέρα
Διαβάτης ἀνυπόμονος περνᾷ σὰν τὸν ἀγέρα.
Τὸ πάτημά του ἐφάνηκε 'ς τὸν ἄμμο μιὰν αὐγή·
Ἄγριο τὸ κῦμα πέρασε τὴν νύκτα καὶ τὸ σβεῖ...[1]

Ἐν Δευκάδι, τὴν 23 Ὀκτωβρίου 1875.

Αριστοτελης Βαλλωριτης.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Βάσις τῆς ἀληθοῦς ἀνεξαρτησίας εἶνε ἡ λέξις αὕτη, τὴν ὁποίαν πάντοτε ἐθαύμασα: ὀλιγάρκεια! *Ὀλιγάρκεια*, ἰδοὺ τὸ ἄριστον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς δουλείας. Καὶ ἡ ὀλιγάρκεια δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐνδυμασίαν μόνον καὶ τὴν τροφὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα πράγματα. (William Cobbett.)

*** Μάθε πρὸ πάντων νὰ σιωπᾷς· διότι ἡ τέχνη τοῦ διατηρεῖν τὴν φιλίαν, τοῦ ζῆν ἐν εἰρήνῃ, ἐν ἁρμονίᾳ, συνίσταται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν τέχνην τοῦ ἐν καιρῷ ἁρμοδίῳ σιγᾷν. (Zschokke.)

*** Ἡ βροχὴ, ὅταν πίπτῃ, ἀκούεται, ὄχι ὅμως καὶ ἡ χιών. Καὶ ἡ συνήθης θλῖψις εἶνε ὁμοίως θορυβώδης, ἀλλ' ἡ συγκεντρωμένη θλῖψις εἶνε σιωπηλή. (Auerbach.)

*** Ὅταν τις ἦνε νέος πρέπει νὰ ἐπιμελῆται τὸν ἑαυτόν του διὰ νὰ ἀρέσκῃ, ὅταν δὲ δὲν ἦνε πλέον νέος, *διὰ νὰ μὴ* ἀπαρέσκῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κόσσυφος κόκκινος.

Τῇ 26 Σεπτεμβρίου τοῦ λήξαντος ἔτους κατὰ τὴν τετάρτην πρωϊνὴν ὥραν ὁ ἀστυνομικὸς κλητὴρ Σαβοὰ, περιπολῶν, ἤκουσε κόσσυφον ἔχοντα τὴν τόλμην νὰ ᾄδῃ γεγωνυῖᾳ τῇ φωνῇ τὴν Μασσαλιώτιδα, ἔν τινι οἰκίᾳ, τῆς ὁποίας τὸ παράθυρον ἔβλεπεν ἐπί τινος ὁδοῦ τῆς Μοντελιμάρτ, ἐν Παρισίοις. Καὶ ἤτο μὲν ἀδύνατον νὰ τεθῇ ὑπὸ κράτησιν ὁ μικρὸς στασιαστὴς, ἀλλ' ὁ ἐρευρετικὸς ζῆλος τοῦ κλητῆρος διηυκόλυνε τὸ πρᾶγμα ὡς ἑξῆς· συνέταξε δηλαδὴ καθ' ὅλους τοὺς τύπους τακτικὸν πρωτόκολλον κατὰ τοῦ Κ. Καζιμὶρ Βὶλλ, ἰδιοκτήτου τοῦ πτηνοῦ, οὕτω δὲ ὁ Κ. Βὶλλ παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ πτησματοδικείου κατηγορούμενος ἐπὶ νυκτερινῇ διαταράξει. Ὁ ἐκτελῶν χρέη δημοσίου κατηγόρου ὑπαστυνόμος διὰ λόγου φοβεροῦ ἐβρόντησε κατὰ τῆς γενομένης καταχρήσεως τῶν φυσικῶν πλεονεκτημάτων τοῦ κοσσύφου· ἡ κοινωνία ἀπαιτεῖ, εἶπεν, ἂν ὄχι τοῦ κοσσύφου τὴν καταδίκην, τοὐλάχιστον τὴν τοῦ κυρίου του. Εὐτυχῶς ὁ Κ. πτησματοδίκης ἦτο ἄλλης γνώμης. Καὶ ὁ κόσσυφος καὶ ὁ κύριός του ἠθωώθησαν διὰ τῆς ἑξῆς εὐφυοῦς ἀποφάσεως· «Ἐπειδὴ ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ συνταχθέντος τῇ 26 τοῦ λήξαντος μηνὸς Σεπτεμβρίου ὑπό τε τοῦ ὑπαστυνόμου Μοντελιμὰρτ καὶ τοῦ ἀστυνομικοῦ κλητῆρος Σαβοὰ καὶ ἐκ τῆς καταθέσεως τοῦ αὐτοῦ κλητῆρος, κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἡμέραν, τὴν 4 ὥραν π. μ. κόσσυφός τις ἀνήκων εἰς τὸν Καζιμὶρ Βὶλλ ἐτραγῴδει γεγωνυῖᾳ τῇ φωνῇ τὴν Μασσαλιώτιδα καὶ ἔκαμνε τοιουτοτρόπως θόρυβον, ἀποτελοῦντα διατάραξιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας· ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον 479, παράγραφος 8, τοῦ ποινικοῦ κώδικος δὲν τιμωρεῖ τὰς νυκτερινὰς διαταράξεις εἰμὴ ἐφ' ὅσον αὗται προέρχονται ἐκ προσωπικῆς καὶ θελληματικῆς ἐνεργείας τοῦ εἰς ὃν ἡ πρᾶξις ἀποδίδεται· ἐπειδὴ δὲν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Βὶλλ παρώτρυνε τὸν κόσσυφόν του εἰς τὸ νὰ τραγῳδήσῃ, ἐξάγεται δὲ μάλιστα ἐκ τῆς καταθέσεως τοῦ κλητῆρος ὅτι καθ' ἣν ὥραν ὁ κόσσυφος ἐτραγῴδει ὁ Βὶλλ δὲν εὑρίσκετο εἰς τὸ αὐτὸ δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὁ κόσσυφος· ἐπειδὴ ὁ κόσσυφος τραγῳδῶν οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ ν' ἀκολουθῇ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ῥοπὴν καὶ κλίσιν, μὴ ὑπαρχούσης δὲ εἰδικῆς πρὸς τοῦτο διατάξεως αὐτὴ μόνη ἡ κτῆσις δὲν ἀρκεῖ ἵνα καταστήσῃ τὸν ἰδιοκτήτην συνυπεύθυνον δι' ὅσα ὁ κόσσυφος ἠδύνατο νὰ πράξῃ κατὰ παράβασιν τοῦ ἄρθ. 479 τοῦ ποινικοῦ κώδικος· ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ διάκρισις μεταξὺ τοῦ φυσικοῦ ᾄσματος τοῦ κοσσύφου καὶ τοῦ μὴ τοιούτου, καὶ ὅτι ἂν διαφέρῃ ἡ μελῳδία ὁ τόνος ὅμως τῆς φωνῆς δὲν εἶναι οὔτε ὀξύτερος, οὔτε μᾶλλον παρατεταμένος — διὰ ταῦτα κλ. ἀποφαίνεται ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ὑπάρχει παράβασις τοῦ μνησθέντος ἄρθρου, ἀπαλλάσσει δὲ τὸν Βὶλλ τῆς κατηγορίας.»

Ἡ ὡρολογοποιΐα.

Τὸ ὡρολόγιον, τὸ ὡραιότατον τοῦτο κόσμημα, τὸ τόσον ὠφέλιμον, τὸ ὁποῖον τόσον εὐκόλως ἐμπορεῖ τις νὰ φέρῃ πάντοτε μαζῆ του, εἶνε τὸ ἀντικείμενον μεγάλης βιομηχανίας, τὴν σπουδαιότητα τῆς ὁποίας ὀλίγοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας ἐμποροῦν ἴσως νὰ φαντασθῶσι.

Μόνον εἰς τὸ ἐν Ἑλβετίᾳ καντόνιον (νομὸν) τοῦ Νιουσιατὲλ, κατασκευάζονται ἐτησίως ἓν ἑκατομμύριον ὡρολογίων, ἀξίας 50 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Ἡ δὲ παραγωγὴ εἰς ἄλλας χώρας ἔχει ὡς ἑξῆς· 500,000 ὡρολογίων, ἀξίας 30 ἑκατομμυρίων παράγει ἡ Γενεύη καὶ ἡ λοιπὴ Ἑλβετία· 350,000, ἀξίας 22,400,000 φρ. ἡ Γαλλία· 200,000, ἀξίας 17,500,000 φρ. ἡ Ἀγγλία· 100,000, ἀξίας 7,500,000 φρ. ἡ Ἀμερική.

Ὅθεν ἡ ὅλη ἐτησία παραγωγὴ ὡρολογίων ἐν τῷ κόσμῳ συμποσοῦται εἰς 2,150,000, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ ἐμπόριον ἐκπροσωποῦσι κεφάλαιον 127,400,000 φράγκων.

Ἡ Ἑλβετία μόνον κατασκευάζει τὰ δύο τρίτα τῶν κυκλοφορούντων ὡρολογίων.

Γιγαντώδης ἄμπελος.

Ἡ μεγαλητέρα τοῦ κόσμου ἄμπελος εὑρίσκεται ἐν ἀγίᾳ Βαρβάρᾳ τῆς Καλιφορνίας. Τὸ στέλεχος ἐν τῇ βάσει του ἔχει πάχος 1 μέτρου καὶ 25 ὑφεκατομέτρων, διατηρεῖται δὲ τὸ αὐτὸ πάχος μέχρι 2 μέτρων καὶ 50 ὑφεκατομέτρων ὕψους. Ἐκεῖθεν διαιρεῖται εἰς πλείστους κλάδους καλύπτοντας 4000 περίπου τετραγωνικῶν ποδῶν ἐπιφάνειαν κύκλῳ. Πρὸ δύο ἐτῶν ἡ ἄμπελος αὕτη παρήγαγε 12000 λίτρας σταφυλῶν, εἶνε δ' ὡς λέγουσι τριακονταπέντε ἕως τεσσαράκοντα ἐτῶν ἡλικίας.

Γενναία ἐλευθεριότης τοῦ Λαμαρτίνου.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Λαμαρτῖνος ἐδέχθη εἰς ἐπίσκεψιν πτωχόν τινα λόγιον, ὅστις τῷ ἐξέθεσε τὴν θλιβεράν του κατάστασιν, καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ πρὸς βοήθειαν ποσὸν ὄχι μικρόν. Ὁ Λαμαρτῖνος, συγκινηθεὶς, ἤνοιξε τὸ συρτάριόν του καὶ ἔδωκε τὸ ζητηθὲν ποσόν. Ἀκολούθως δὲ, ὡς ἄνθρωπος εὐγενὴς, ὅστις δὲν λησμονεῖ ποτὲ ἣν ὀφείλει πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν φιλόφρονα συμπεριφοράν, προέπεμψε τὸν πτωχὸν λόγιον διὰ τῶν θαλάμων αὐτοῦ μέχρι τοῦ προθύρου.

Ἦτο φθινόπωρον καὶ ὁ καιρὸς ἤρχιζε νὰ εἶνε ψυχρός. Ὁ δυστυχὴς συγγραφεὺς ἔτρεμεν ὑπὸ τὸ πεπαλαιωμένον ἱμάτιόν του. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲ ἤνοιγε τὴν θύραν, ὁ Λαμαρτῖνος τὸν ἀνακαλεῖ λέγων:

—Κύριε, Κύριε, λησμονεῖτε τὸν ἐπενδύτην σας!

Καὶ εὐθὺς ἐξεκρέμασε ὡραῖον ὁλοκαίνουργον ἐπενδύτην, τὸν ὁποῖον καὶ ἐπέθεσεν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ ξένου του, βοηθῶν αὐτὸν συγχρόνως εἰς τὸ νὰ περάσῃ τὰς χειρίδας μετὰ τοσαύτης φιλοφροσύνης καὶ χάριτος, ὥστε ὁ πτωχὸς λό-

1. Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1876.

γιος ἀνεχώρησε μασσῶν λέξεις τινάς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τολμήσῃ ν' ἀποποιηθῇ δῶρον προσφερθὲν μετὰ τόσης λεπτότητος.

—

Ἐξασφάλισις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Εἰς εἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας ἑκατομμυρίων ὑπολογίζουσιν ὅτι ἀνέρχεται τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν κεφαλαίων τῶν κατατεθειμένων πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας ἀναλογεῖ εἷς ἐξησφαλισμένος ἐπὶ 34 κατοίκων, εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἷς ἐπὶ 48, εἰς τὴν Γερμανίαν εἷς ἐπὶ 29, εἰς τὴν Γαλλίαν μόνον εἷς ἐπὶ 350.

—

Συμβουλὴ πρὸς τοὺς ζητοῦντας μεγάλας προῖκας.

Ἀκούω, ἀγαπητὲ Ἰωάννη, ἔλεγεν Ἄγγλος τις πρός τινα φίλον του, ὅτι προτίθεσαι νὰ νυμφευθῇς· εἶνε ἀληθές; — Μάλιστα. — Πρέπει λοιπὸν νὰ σοὶ δώσω μίαν συμβουλήν· νὰ μὴ νυμφευθῇς, φίλε μου, γυναῖκα ἀνωτέραν τῆς ἀξίας σου. Ὅταν ἐνυμφεύθην ἐγώ, ἤξιζον ἀκριβῶς πεντήκοντα σελλίνια, ἡ δὲ σύζυγός μου ἑξήκοντα δύο· ὁσάκις δὲ συνέβαινε νὰ ἔλθωμεν εἰς λόγους καὶ φιλονεικίας, τὰ περισσεύοντα δώδεκα σελλίνια ἔδιδαν κ' ἔπερναν 's τὸ στόμα της.

Εἰς Ἀναγνώστης.

Μετὰ τὰς τελευταίας ἥττας τῆς Γαλλίας, εἷς τῶν σπουδαιοτέρων πνευματικῶν διδασκάλων αὐτῆς, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ὀρλεάνης Dupanloup, ἔγραφε τὰ ἀκόλουθα: «Ναί, ὁ Θεὸς περικλαδεύει τὸ ἐφθαρμένον δένδρον. Ὅ,τι ἀπόλλυται ἐν ταῖς παρούσαις ὥραις ἐν Γαλλίᾳ δὲν εἶνε ἡ Γαλλία, δὲν εἶνε τὸ ἔθνος. Ἂν ἡττᾶται καὶ καταβάλλεταί τι, ἡττῶνται καὶ καταβάλλονται αἱ πλάναι καὶ αἱ ἀδυναμίαι ἡμῶν. Ἤμεθα πλήρωμα ὑπὸ ὕπνου κατειλημμένον, ὅπερ ἔφερον κατὰ σκοπέλων καὶ πετρῶν ἡγήτορες καὶ κυβερνῆται ἀφ' οὗ μετέδωκαν ἡμῖν ἐπὶ τέλους τὸν ἴδιον λήθαργον. Πεπτωκότες θέλομεν ἀναστηθῆ. Θέλομεν ἀναστηθῆ..... ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δέον νὰ ἠξεύρωμεν νὰ φωτισθῶμεν ὑπὸ τὴν δεινὴν ἀπαυγὴν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν. Θέλομεν ἀναστηθῆ ὑπὸ δύο ὅρους. Ποῖοι δέ εἰσιν οἱ ὅροι οὗτοι; Εἰσὶν αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπηνώρθωσαν ὅλους τοὺς ἐλευθέρους λαούς· ἡ *ἀλήθεια* καὶ ἡ ἀρετή. Εἴχομεν πάντες σχεδὸν παύσει νὰ λαλῶμεν τὴν ἀλήθειαν· καὶ ὅμως οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς πολλὴν ἔχουσι χρείαν νὰ γινώσκωσιν αὐτήν. Αἰώνιον τῷ ὄντι δυστύχημα τῶν ἡγεμόνων εἶνε νὰ ἐξαπατῶνται διότι φοβοῦνται νὰ φωτισθῶσιν. Οἱ πλησιάζοντες αὐτοὺς θεραπεύουσιν αὐτοῖς κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, διὰ τῶν ἐνόχων δὲ συγκαταβάσεων ἐν βραχεῖ ἐπιδεικτικαὶ κολακεῖαι ἀναπληροῦσι τὰς ἐλλειπούσας εἰλικρινεῖς καὶ γενναίας παραινέσεις καὶ συμβουλάς. Πρὸ πάντων εἴχομεν παύσει νὰ ἀσκῶμεν τὴν ἀρετήν. Τὴν ἀρετὴν ἐφυγάδευσεν ἐξ ὅλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας ἡ πολυτέλεια, ἐξήρπασε δὲ ἐκ παντὸς οἴκου ὁ ἀκάθεκτος ἔρως τῆς ὑλικῆς εὐζωΐας καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡδονῶν. Τὸ κακὸν ἦν μέγα καὶ φοβερόν· ἦν τοῖς πᾶσι κατάδηλον· ὁ βλέπων ἀνεστέναζεν ἐπ' αὐτῷ· ἀλλ' ὁ χείμαρρος ἠκολούθει τὸν ῥοῦν αὐτοῦ...»

ΥΓΙΕΙΝΗ

—

Καθαρισμὸς τοῦ κοιτῶνος τῶν ἀῤῥώστων.

Ὁ καθαρισμὸς τοῦ κοιτῶνος εἶναι ἐκ τῶν κυρίων τοῦ νοσοκόμου ἔργων· καὶ ἅπαξ μὲν τῆς ἡμέρας γίνεται ὅλου τοῦ δωματίου τέλειος καθαρισμός, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ τάξει καὶ, εἰ δυνατόν, καθ' ἣν ὥραν γίνεται καὶ ὁ ἀερισμὸς τοῦ δωματίου· πολλάκις δὲ τῆς ἡμέρας καθαρίζονται μέρη τινά, ἐὰν χρήζωσι καθαρισμοῦ· διότι ἡ ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ ἀῤῥώστου τήρησις ἄκρας καθαριότητος καὶ τελείας τάξεως πρέπει νὰ ἦναι τὸ διαρκὲς μέλημα τοῦ νοσοκόμου. Ἰδιαιτέρας φροντίδος χρείαν ἔχει ὁ ὑπὸ τὴν κλίνην τόπος· τὸ δὲ τοῦ δωματίου ἔδαφος σαρώνεται ὅλον ἐπιμελῶς διὰ μετρίως ὑγραινομένου σαρώθρου, ὅπως μὴ ἐγείρηται κονιορτός. Ἂν, οὗ τινος ἤδη ἐγένετο χρῆσις, καὶ πᾶν περιττὸν δέον νὰ ἐξάγωνται εὐθὺς ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος τοῦ ἀῤῥώστου· πάντα δὲ νὰ γίνωνται ἡσύχως, ἄνευ θορύβου καὶ ἄνευ κονιορτοῦ· καὶ ἡ θύρα τοῦ κοιτῶνος πρέπει νὰ ἀνοίγῃ καὶ νὰ κλείῃ ἄνευ τριγμοῦ· καὶ ἀνεῳγμένη νὰ μὴ κινῆται ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ προξενεῖ κρότον.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

—

Λεύκανσις τῶν πτερῶν.

Πτερὰ στρουθοκαμήλου λευκά, κόσμημα βαρύτιμον τῶν πίλων τῶν κυριῶν, καθίστανται ἄχρηστα ὁπόταν ἀμαυρωθῶσιν ἐκ τοῦ κονιορτοῦ, τοῦ καπνοῦ ἢ τῆς πολλῆς χρήσεως. Εὐκόλως δὲ πάλιν λευκαίνονται δι' ἐκθέσεως αὐτῶν ἐπὶ ἀραιοῦ ὑφάσματος (γάζας, σαγκουλί) ἐντὸς εὐρυχώρου κυτίου (θήκης ἢ καπελιέρας), εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται κόνις θείου ἀναπεφλεγμένη. Κλειομένου τοῦ κυτίου διὰ τοῦ σκεπάσματος ἀφίνεται τὸ πτερὸν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἀτμῶν τοῦ θείου· μετὰ ἓν τέταρτον ἐξάγεται καὶ ἐντίθεται εἰς ὕδαρῆ διάλυσιν ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας, ἅλατος ἐν τοῖς φαρμακείοις πωλουμένου, ἐν ᾗ διαμενέτω ἐπὶ 5 λεπτά. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐκπλύνεται τάχιστα δι' ὕδατος καὶ τίθεται πλησίον πυρᾶς πρὸς αὐτόματον ἀποστέγνωσιν.

Συστρέφονται δὲ κατόπιν διὰ τριβῆς μετὰ τῆς ῥάχεως τῆς ψαλίδος τὰ λεπτὰ πτίλα ὅπως πάλιν ἀποκτήσωσι τὴν ἐπιχάριτον αὐτῶν καμπήν.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 4.